

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

לפני: כבוד השופט גיא הימן

התובעת: דינה פקסון, ת"ז 317734069

נגד

הנתבעים: 1. עיריית תל אביב-יפו, 50025006
2. עמוס רומאני ז"ל (נמחק, 4.3.2023)

בשם התובעת: עו"ד רוניתה פרג'יאן
בשם נתבעת 1: עו"ד שרון המר

פסק-דין

תמצית-הדברים

"La seule chose qui peut vaincre l'absurd c'est la lucidité" (Albert Camus)
("הדבר היחיד שיכול להביס את האבסורד הוא צלילות-המחשבה" (אלבר קאמי))

1. בפרשה זו מצאה התובעת את עצמה ניגפת לפנייהן של חומות-הבירוקרטיה; נכשלת בסדרי-דין וטועה בכללים ובבני-כללים של פרוצדורה. היא מצאה את עצמה, להוותה, בסיוט מתמשך והעניין היחיד המשתנה בו הוא שיעורו, ההולך ותופח, של חוב ונטען כי היא חבה לרשות ציבורית חשובה ורבת-כוח – העירייה של תל אביב-יפו. במשך שנים ארוכות, שהביאוה אל עברי-פי-פחת, לא זכתה התובעת לכך שמישהו ישמע ברצינות את טענותיה, יעיין בראיותיה וישקלן לגופם של דברים. אילו היה העניין משעשע; אלמלא מצאה התובעת את עצמה, בגבור הקשיים, קצה בחייה ולא פחות מכך, היה ודאי אפרים קישון מטריח את עצמו ויורד אל הארץ, על מנת לחזות בפרי-דמיונו, קורם אור וגידים, ברחוב אבן גבירול מס' 69 שבתל אביב-יפו.

2. שקילה מדוקדקת של עובדות הפרשה, במשקפיו של הליך שיפוטי אשר התעקש על בחינתה של המחלוקת לגופה, לסופה של שמיעת-ראיות ולאחר שהצדדים סיכמו את טענותיהם בישיבה של יום 18.7.2024, מוליכה אותי לקבל את התביעה, על כל ראשיה. נימוקי הרי הם להלן.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

תולדות-החוב

"קיצורם של דברים: בפנינו סיפור בעל אופי קפקאיי" (ע"א 5491/05 קוגן נ' רשות הפיתוח, בפסקה י' לפסק-דינו של כבוד השופט אליקים רובינשטיין (אר"ש 16.7.2006))

3. בשנת 2009 עוקל לפתע חשבון-הבנק של התובעת. התברר כי המעקלת היא עיריית תל אביב-יפו, בהפעילה הליכים של גבייה מנהלית. התובעת ניגשה לבדוק. הוסבר לה כי היא נרשמה מחזיקתה של דירה ברחוב מסילת ישרים 90 בעיר, לא פחות ממאה מטרים רבועים שטחה. נצבר חוב, שלא נפרע זה זמן רב, בדמי-ארנונה ובגיין צריכה של מים בנכס הזה מראשיתה של שנת 2002. התובעת הופתעה. היא מעולם לא החזיקה בדירה. עולה חדשה, פחות מארבע שנים בישראל, התגוררה התובעת בגפה, בשכירות, בדירה בת שני חדרים בשכונה, קשת-היום, פרדס כץ שבבני-ברק. לפי מרשם-האוכלוסין (הנספח השני לתצהיר-עדותה הראשית), בתקופה שבין חודש מאי 2000 לבין חודש מאי 2003 היה מענה הרשום של התובעת: רחוב המכבים מס' 67, דירה 7, בני-ברק. מיום 19.5.2003 נרשם המען ברחוב הרב פתאיה מס' 1, דירה 5 בעיר. ייאמר כבר כעת ואחר כך תובן החשיבות: בנין-המגורים, שברחוב הרב פתאיה מס' 1, נושא כתובת נוספת: רחוב שלמה בן יוסף מס' 22, בני-ברק. ברישום שבמרשם-המקרקעין מתייחסות שתי הכתובות הללו לאותו נכס – הבית המשותף אשר בגוש 6196, חלקה 290.

לתובעת הוסבר כי לעירייה הוגש הסכם-שכירות, שבאמצעותו שכרה כביכול התובעת את הדירה בתל אביב מבעליה – מר עמוס רומאני. לפי החוזה רשמה העירייה את התובעת – מחזיקה בנכס. העירייה לא יכלה, עם זאת, להציג לתובעת את החוזה הזה, שנעשה לכאורה בשנת 2002. בישיבת-ההוכחות התברר, לראשונה, מדוע: "שבע שנים שאנחנו צריכים לשמור [העתק של הסכם-השכירות]", העידה נציגת-האגף לחיובי-ארנונה, "היא [התובעת] באה ב-2010. לפי מה שאני רואה ב[כתובים], לא הצגנו לה את חוזה-השכירות" (פרוטוקול, מעמ' 17, ש' 30).

דבריה העיקשים של התובעת כי אין היא מכירה את הנכס הזה וכי היא לא החזיקה בו מעולם – נפלו על אוזניים ערלות. השערתה כי היה מי, שמצא את תעודת-הזהות אשר נגנבה מידיה בשנת 2002 והשתמש בפרטיה לזיופו של הסכם-שכירות, התנפצה אל קיר-הבטון הברוטאליסטי (כדי שלא לומר: ברוטאלי) של בנין-העירייה. מצוקתה הניכרת נענתה – מצוות אנשים מלומדה – בכיבור כי לא ניתן לעשות דבר זולת השגה על החוב לפניו של מנהל-הארנונה.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

השגות לפנייהם של גורמי-הפניה

"הודעה על טעות

ע"פ הפקודה בדבר השגות 739015689/32

הננו מתכבדים להודיעך כי בדקנו את חשבונותיך לשנה השוטפת ומצאנו בו, בטעות, חוב בלתי מסולק של 9.040 ל"י לזכותך. אם רצונך לחלוק על הטעות המצערת הנ"ל, עליך לעמוד בתור בלשכתנו תוך ובמשך 3 ימים מקבלת ההודעה, משעה 8.00 בבוקר ולפרט את נימוקיך. נא להביא בעת הגשת הערעור את המסמכים על הכנסותיך משנת 1938 עד ימינו, ותעודת-יושר מאת המשטרה, ותרשים הבנין של מקום מגוריך חתום בידי העירייה. לעומת זאת אם רצונך לשלם את חובך, לא צריך לבוא. אפשר לשלוח את הסכום בדואר וגמרנו.

ד"ר י. בר ביצוע

פקיד לשכת ההטרדה

(אפרים קישון "לשר אוצרי, שלום רב" לא נודא 13 (1957)).

4. התובעת נתנה את אמונה במנגנון העירוני. היא הגישה השגה למנהל-הארנונה. להשגתה צירפה התובעת העתק של ההסכמים ובאמצעותם היא שכרה למגוריה, בשנים 2003-2006, את הדירה בבני-ברק. היא הוסיפה וצירפה תצהיר, מאומת בידיו של עורך-דין, על אודות גניבתה של תעודת-הזהות שלה ועל הגשתה של תלונה בנדון למשטרת-ישראל ביום 1.3.2009. "התלונה הוגשה באיחור", הוסבר בשמה של התובעת באותה השגה, "בגלל שאני עולה חדשה מאוקריינה [כך במקור] והשפה העברית היא אינה שפת האם שלי" (הנספח החמישי לתצהיר-התובעת כאן).

במכתב קצר ולקוני, החתום במלים: "לשרותך בכל עת", השיב לתובעת מנהל-הארנונה,

מר אלי מלאכי, את התשובה הבאה:

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

"חיובך כחשבון הארנונה היה בהתאם להודעות שהתקבלו במשרדי העירייה. לידיעתך, לעירייה אין את הכלים ולא את הסמכות לבדוק את אמיתות ואמינות המסמכים המתקבלים במשרדיה... העירייה פעלה בהתאם להודעות שנמסרו. לפיכך, הריני דוחה השגתך" (הנספח השישי לתצהיר-התובעת).

עינינו הקוראות: שוב לא בחוזה-שכירות יחיד דובר כי אם ב"הודעות", שעל מספרן, על טיבן ועל תוכנן לא נכתבו במכתבו של מנהל-הארנונה דבר וחצי דבר. עם זאת, לא שכח המנהל הנכבד לסמן לתובעת את תחנתה הבאה בדרך-הייסורים, שכבשה עבורה עיריית תל אביב-יפו: "זכות ערר בפני ועדת הערר" (שם). לתובעת הוסבר כי יש לעשות כן בכתב-ערר, שיוגש בלא פחות מחמישה העתקים, פיזית בלבד, בקומה השישית של בניין העירייה בימים א' עד ה', בין השעות 08:00-13:00 ותו לא.

5. שוב היה מי, שסייע לתובעת. בעזרתו עלה בידיה לנסח כתב-ערר ואותו היא הגישה ל"ועדת ערר לענייני ארנונה כללית שליד עיריית תל-אביב-יפו" ביום 10.11.2010. "לפני כשנה", נכתב בערר הזה קצרות בשמה של התובעת, "התברר לי שיש לי חוב בעיריית תל אביב ולא התגוררתי בעיר תל אביב מעולם. בשנת 2002 נגנב [כך במקור] לי תעודת הזהות ונעשה שימוש בשמי. יש בידי חוזה שכירות שבאותה תקופה התגוררתי בעיר בני ברק, ואני מצרפת תצהיר [שנערך ב]בית המשפט ואישור משטרת ישראל על גניבת תעודת הזהות" (הנספח השביעי לתצהיר-התובעת). התובעת חתמה בציון מענה העדכני: היא עודנה גרה בדירה שכורה בבני-ברק, כעת ברחוב דב גרונר מס' 5.

ועדת-הערר הנכבדה התכנסה ביום 22.2.2011. הוועדה הייתה הגונה דיה על מנת להזמין את העוררת לפנייה, לאפשר לה לנכוח בדיון ולטעון בעצמה – ענין, שנראה מובן מאליו אך מיד יתברר כי אינו כזה. שוב חזרה התובעת, בתמצית רבה, על טענותיה אשר לעיל. "מכוח כללי הצדק הטבעי", הקפידה הפעם הזו הוועדה בכללי הצדק הטבעי, "מחויבים אנו לאפשר לבעל הנכס למסור גרסתו" (שם, בנספח השמיני). נקבעה אפוא ישיבה נוספת ואליה הוזמן מר רומאני, הבעלים, על מנת שיוכל למצות את זכות-הטיעון שלו.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

הדיון הנוסף – בהרכב אָמֵר של חברי-הוועדה; שניים מתוך שלושת חבריה לא נכחו בישיבה הקודמת – התקיים מקץ חודשים אחדים, ביום 9.6.2011. בפרוטוקול מצומצם, שיצא מלפניה של הוועדה נרשם: "נוכחים: העורר/ת פקסון דינה – אין נוכחות" (שם, בנספח התשיעי). "העוררת הוזמנה כדין אך לא התייצבה", כתבה הוועדה בהחלטתה. חברי-הוועדה שמעו בקשב רב את בעל-הנכס אשר גולל לפנייהם תיאור רהוט ורב-פרטים: "העוררת שכרה ממני דירה. היא הגיעה אלי דרך מתווך שתרגם לה את השכירות לרוסית. בדקתי את תעודת הזהות שלה ורשמתי את מספרו על הסכם השכירות. הייתה תקופה שהעוררת לא שילמה את דמי השכירות ואז פיניתי אותה מהנכס. עברו הרבה שנים מאז". הוועדה פסקה לדחות את הערר. בהחלטתם של שלושת חבריה המלומדים, עורך-הדין סלי בסון, השמאי אורי שושני ויועץ-המס אמיר בר, נכתב לאמור:

"העוררת הוזמנה כדין אך לא התייצבה. מנגד, התייצב בעל הנכס לשעבר כצד ג', שעלול להיפגע מהחלטת הוועדה לו טענת העוררת הייתה מתקבלת. בהעדר התייצבות ובהעדר ראיות, ובכלל זה הגשת תלונה במשטרה סמוך למועד השכירות, אנו דוחים את הערר".

6. על המתואר עד כה אוכל לומר את אלו השלוש: ראשית, לדאבון-הלב נפטר, בעל-הדירה, מר דומאני עוד קודם שהובאה לפני גרסתו בעדות. הוא הספיק להגיש כתב-הגנה ערוך כדבעי, מנוסח בידיו האמונות של בא-כוח. בכתב-הטענות לא בא, ולו ברמז, איזה מפרטיה של גרסת-העובדה, שהושמעה באוזניה של ועדת-הערר. כל שנכתב בו, עובדתית, היה זה: "הנתבע יטען כי התובעת התגוררה בנכס. הנתבע יתקשה לזהות את התובעת מאחר שאיבד את ראייתו. הנתבע הגיע לדיון בוועדת הערר בתאריך שנקב ובשעה שנקבעה. התובעת לא הגיעה לדיון למרות שהמתינו לבואה כשעתיים. [התובעת] לא פנתה [לנתבע] מיום שפינתה את הדירה ועד היום הזה".

לא צוין, ולו בְּכוֹתֶרֶת, דבר ממה שנאמר לחברי-הוועדה הנכבדים, היינו כי התובעת שכרה את הדירה מן הנתבע; כי היא עשתה זאת באמצעותו של מתווך; כי מתווך זה סייע לתובעת בתרגום לשפת-אמה; כי הנתבע עיין, במעמד-קשירתו כביכול של הסכם-השכירות, בתעודת-הזהות של התובעת וכי, על אחר, הוא רשם את מספר-הזהות בהסכם הנטען; כי התובעת לא שילמה את דמי-השכירות כסדרם וכי, על כן, נאלץ הנתבע לפנותה מן הנכס. מאום.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

7. שנית, כל ממש לא היה בתוכן-החלטתה של ועדת-הערר כאילו התובעת לא הניחה לפניה ראיות. כתבתי לעיל כי התובעת צירפה לכתב-הערר שלה את הסכמי-השכירות בבני-ברק ומעידים על דירה, שהיא שכרה שם למגוריה בשנים 2003-2006. כתבתי גם כי היא צירפה תצהיר על אודות גניבתה של תעודת-הזהות שלה ועל הגשתה של תלונה למשטרה. התובעת הוסיפה וצירפה אישור על קבלתה של התלונה בידי זו. היא הוסיפה וביארה מדוע התעכבה מסירתה של התלונה: התובעת חייתה, עיריית, ללא שפה ותלויה בעזרתם של אחרים, בארץ שאינה ארץ-הולדתה, שהליכיה זרים לה ושאינן היא מעורה בה, כל עיקר. כיצד זה ניתן היה אפוא לכתוב כי הערר נדחה "בהעדר ראיות, ובכלל זה הגשת תלונה במשטרה סמוך למועד השכירות"?

8. שלישיית – את העיקר הותרתי לסוּף – אביא, בלשונם, מדבריה של התובעת באולם-הדיונים לפני. הדברים, שהושמעו בעקבות פעם אחר פעם, הותירו בי רושם מובהק וחד-משמעי של דברי-אמת. התובעת סיפרה על הזמנתה לדיוני-הוועדה. היא התייחסה לטענה בדבר-היעדרותה מן הדיון השני, שבו התקבלה ההחלטה בעניינה:

"אני הייתי נוכחת [מחוץ לחדר-הוועדה] ולא נתנו לי להיכנס. חיכיתי מחוץ לדלת. [בתום-הדיון] נתן לי מישהו ביד [מסמך] ואמרו לי [שזו] החלטה שאני חייבת בתיק, וזהו" (פרוטוקול מיום 27.1.2022, בעמ' 7, ש' 22-23).

ושוב:

"הגעתי לוועדה [ב]פעם [ה]ראשונה, סיפרתי את הסיפור שאני עולה חדשה, שאני לא גר[תי] מעולם בתל אביב. יש חוזה שכירות [בבני-ברק], יש תצהיר [על] תלונה [ב]משטרה [מאומת בידי של] עורך דין. הזמינו אותי, הגעתי. אמרו לי: 'הוא לא הגיע, בעל הדירה. הדיון מתבטל, יזמינו שוב'. [ב]פעם [השנייה] כשהגעתי, ניגשתי למזכירות [ואמרתי]: 'הגעתי לדיון כזה וכזה'. [השיבו לי]: 'תמתיני ליד החדר, יקראו לך'. המתנתי. ראיתי שיצאו אנשים מהחדר. פניתי, לא יודע[ת] למי [ו]אמרתי: 'אני הגעתי לוועדת הערר'. הוא [נציג-העירייה] בא עם התיק, נתן לי ביד [את] ההחלטה הקובעת: [את חייבת בתיק'. וזהו" (שם, בעמ' 8, ש' 25-30).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

עוד, כעת בלשון ובה נכתב בשמה התצהיר של עדותה הראשית:

"ביום הדיון, כאשר הגעתי לדיון נאמר לי להמתין בחוץ וכך עשיתי. דקות ספורות לאחר מכן, מבלי שכלל שמעו אותי, אחד מהנוכחים בוועדת הערר יצא אלי ואמר לי שהערר שלי לא התקבל. הייתי בהלם, לא האמנתי למשמע אוזניי, איך ייתכן שאומרים לי להמתין בחוץ ובסוף מנהלים דיון כשאני לא נוכחת שם [ו]לא מאפשרים לי להגיד את מה שיש לי [?] ועדת הערר נתנה לי את פרוטוקול הישיבה [ולא עזרו] כל ניסיונותי לקבל הבהרה בנוגע להחלטת ועדת הערר ולסיבה בגינה לא הודיעו לי כי הדיון מתקיים בזמן שאני ממתנה מחוץ לחדר הדיונים []. בעוד [ש] בכל אותה עת ועדת הערר שומעת את גרסתו של עמוס רומאני" (פסקאות 20-23 לתצהיר-התובעת).

וברביעית, שוב בשפתה-היא, בחקירתה הנגדית לפניו של בית-משפט זה:

"אני הגעתי לדיון [השני]. פניתי למזכירות. אמרו לי: 'זה החדר [שבו מתכנסת-הוועדה]', את צריכה לחכות, יש שם דיון אחר, יקראו לך'. אני מחכה מחוץ לדלת. נפתחה הדלת, יצא מישהו, נתן לי [את החלטת-הוועדה]. אני לא ידעתי להבין, לקרוא את זה טוב מה רשום. הבנתי שרשום על העדות של [מר רומאני]. אני לא נמצאת בדיון והוא צעק. הוא הצד המעוניין להגיד שזאת אני [מחזיקה], כדי לא לשלם את החובות" (פרוטוקול מיום 14.7.2024, בעמ' 11, ש' 3-10).

דברים אלה נשמעו באוזני עקביים, כנים ומהימנים. אני רואה במ תיאור נאמן של המציאות. העירייה לא הציגה כל ראיה לסותרם. החקירה הנגדית, כמובא, לא ערערה עדות זו. לפי הדברים הללו הגיעה התובעת לדיון, שהתקיים לגוף-השגתה. היא התייצבה גם לישיבה שנייה זו והתבקשה בידי-המזכירות להמתין מחוץ לחדר. בינתיים התנהל הדיון בנוכחותו של מר רומאני לבדו. לתובעת לא נותר אלא לקבל לידיה, מחוץ לדלת ובתום-הדיון, את החלטתה המוגמרת של הוועדה. זו לא שמעה את עדותה באותו מעמד. לא נתאפשר לה להתייחס לגרסתו של בעל-הנכס. שלא כהחלטתה שלא לחתום את הדיון בלי לאפשר למר רומאני להשמיע את גרסתו, לא דחתה הוועדה את ישיבתה הנוספת כדי לוודא שהתובעת מופיעה שוב. הדין הוכרע לחובתה, שלא בפניה.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

החוב נותר, אפוא, על כנו ועמו אמצעי-האכיפה המנהליים שנקטה העירייה ובראשם עיקולו של חשבון-הבנק של התובעת. ביום 23.1.2011 נשלחו מעקלים אל דירתה של התובעת והוסיפו ונטלו משם רכוש.

הליכי-המשפט

9. "תני אל לבך", כמו אמר פקיד-הארנונה בעירייה לתובעת, "אנכי כביר כוח, ואני רק שומר הסף התחתון. אבל על כל אולם ואולם" – ממשרדו של מנהל-הארנונה ועד לחדרה של ועדת-הערר – "מופקדים שומרים, שהאחד אדיר וחזק מחברו" (פרנץ קפקא לפני החוק (משה בן-מנחם, מתרגם) (1915)). השומרים הללו, כמו בקול אחד דיברו. הכרעתם, נתבשרה התובעת, גזרה את השגותיה לדחייה. אך הנה, יסלח לי הסופר הדגול על הפיתול, כמו נסתמן מוצא. "בפני מראהו בלבד של השומר השלישי", כאילו סייג הפקיד את דבריו הנחרצים, "אף אנכי איני יכול לעמוד". ודאי כיוון הוא לבית-משפט זה אף כי ההתחלה – קשה הייתה.

10. לאחר שנים של חוסר-אונים ובסיועו הדל של קרוב-משפחה, עלה בידה של התובעת למצוא עורכי-דין אשר יאותו לייצגה. לראשונה היא זכתה לפה אל מולן של רשויות וכוחן רב, לאין שיעור, מכוחה שלה. דא עקא כי מכתבים, ששיגרו עורכי-דינה לעירייה נותרו, כולם, ללא מענה. בתאריך 10.5.2018 פנתה אפוא התובעת לבית-משפט זה. היא הגישה נגד העירייה ונגד מר דומאני תביעה כספית. היא הוסיפה ועתרה להצהיר על כך, שאין היא חייבת לעירייה דבר בגין הדירה המדוברת. בהחלטה, שלא עלה בידי לרדת לסופה, הורתה כבוד הרשמת הבכירה של בית-משפט זה: "לא יוגש כתב הגנה במועד ולא תוגש כל בקשה נוספת, תמחק התביעה מחוסר מעש ללא צורך בהחלטה נוספת" (ת"א 24368-05-18, החלטה מיום 14.6.2018). החלטה נוספת, המורה על מחיקתה של התביעה, אכן לא ניתנה. אולם, אפילו שכתבי-הגנה לא הוגשו מעולם, נענתה פנייתה הנוספת של התובעת לבית-המשפט בהחלטה לקונית וקצרה: "התביעה נמחקה מחוסר מעש". אפילו את האגרה ששולמה לא נאות בית-המשפט להשיב. "מחיקה מחוסר מעש", נפסק, "אינה עילה להשבת האגרה" (החלטה מיום 29.1.2019).

11. התובעת הגישה את תביעתה מחדש והיה זה ביום 3.3.2019 (תא"מ 3764-03-19 פקסון נ' עיריית תל אביב). הפעם הפקידה העירייה כתב-הגנה. ביום 1.7.2019 התקיים דיון. בית-משפט זה (כבוד השופט אריאל צימרמן), על אף קשיים אשר נפלו, לשיטתו, בתביעה כפי שהוגשה, הציע לצדדים לסיים את המחלוקת בהסכמה. קיצור-דבריו היה זה: "ניתן בהחלט לוותר על תביעה נגד העירייה. מן העבר האחר, שעה שישנם עיקולים [ש]אינם מניבים לעירייה כמעט דבר, דומה גם

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

שבנסיבות [הענין] בידי העירייה להסכים, כפוף לאישור ועדת הפשרות, [ל]ויתור הדדי על כל תביעה וטענה נוספת בכל הקשור לחוב הארנונה מושא תיק זה. דומה שמדובר בפתרון שהוא האנושי ביותר בנסיבות ושממילא רק יטיב עם קופתה של העירייה" (פרוטוקול, בעמ' 5, ש' 25-21). בית-המשפט ביקש מן העירייה להשיב. כשגור לפניה, לא הודיעה העירייה דבר. לאחר שקבע כי, בהעדר הודעה אחרת, יש להניח שהעירייה הסכימה להצעה ושוב אין צורך בבירורה של התביעה, ניתנה, ביום 17.11.2019, החלטתו של בית-המשפט לאמור (הסוגריים – במקור):

"הנתבעת (שוב) לא מסרה עמדה. התובענה נמחקת, הכל על יסוד ההסכמות של פרוטוקול, שבהעדר עמדה אניח כי הן מקובלות. בדוחק לא אחייב את הנתבעת בהוצאות לטובת אוצר המדינה נוכח ההתנהלות".

לימים התברר כי העירייה לא הסכימה למאום מהצעתו הנכונה של כבוד השופט צימרון. היא הוסיפה ועמדה על החוב ועל גבייתו, במלואו, מן התובעת. את הסבלנות ואת היחס הסלחני, לפני משורת-הדין, שהפגין בית-המשפט למחדליה רתמה העירייה למסקנה, אשר בטעות עמוקה יסודה, כי דרכה של התובעת לפניהן של ערכאות לא תוכל לצלח.

12. או-אז הוגשה, שלישית, התביעה אשר לפני. משוכנעת בחוסן של טענותיה המשפטיות, מיאנה העירייה להטות אוזן להערותיו של בית-משפט זה ומצאו את ביטוין בהחלטתי מיום 27.1.2022. בלי להכריע בתובענה לגופה ובלי שנעלה הדעה, כתבתי באותה החלטה:

"שמעתי ממושכות את התובעת באולם-הדיונים. באותה מידה של נחרצות, שבה היא כמו נשבעה כי מעולם לא החזיקה נכס בתל אביב-יפו, תיארה התובעת מסכת עגומה של תלאות ושל קשיים, שמקורם בהיותה עולה חדשה, שאינה מתמצאת בנככי המנגנון המשפטי ושניגפה שוב ושוב לפנייהם של מכשולים בירוקרטיים שונים.

קודם שאדרש לטענות-הסף, שהעלתה עיריית תל אביב-יפו, ואקבע אם יש להן בסיס או שלא, ממליץ בית-משפט זה לעירייה לקיים שקילה נוספת ברמת הדרג המנהלי המוסמך לכך ולהסתפק, גם אם לפני משורת-הדין, בסכום שכבר גבתה מן התובעת ולא לעמוד על יתרתו של החוב נושא תובענה זו. העירייה מתבקשת בכל לשון של בקשה לשקול המלצתי זו".

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

היו אלו נסיבותיו החריגות של המקרה – והסתמנו כבר מקריאתם של כתבי-הטענות ומן הנעשה בגלגולו הקודם של ההליך – שהוליכוני להורות למזכירות של בית-המשפט, באורח יוצא דופן השמור למקרים חריגים בלבד, להניח את העֶתְקָה של אותה החלטה לפניו של היועץ המשפטי לעירייה, עורך-הדין עוזי סלמן. לדאבוני, החלטה זו לא השיגה דבר הואיל ולאחר שקילה הודע בשמו של היועץ המשפטי לעירייה כי זו עומדת על טענות-הגנתה ולא תסטה מהן. כל שעשתה ההחלטה, לצערי, היא לקומם עלי את באת-כוחה המלומדת של העירייה, כאילו אין בית-המשפט מאמין בכוחה לנהל את התיק – מחשבה חסרת-שחר, שלא היה לה כל יסוד, לא בראשי ולא בהתנהלות הדיונית לפני.

13. העירייה, מכל מקום, עמדה בכל תוקף על דחייתה של התביעה. היא נאחזה, כבסיס לעמדתה זו, בייחוד בשלוש טענות של סף – קיומו של מעשה בית-דין בהחלטתה של ועדת-הערר; היעדרה של סמכות ענינית והתיישנות. בהחלטתי מיום 4.9.2022 קבעתי כי טענות-הסף, כאחת, מחייבות בירור ראיתי; כי לא אוכל להכריע בן בפתח-ההליך וכי הן שמורות לעירייה לגופו של הבירור. בירור זה הושלם עתה. איני רואה יסוד אף לא לאחת מטענות אלו ואסביר.

הסמכות הענינית

”כבר אמרו חכמים: לכל קונסטיטוציה דרוש גם שכל” (בג”ץ 250/66 אלחגר נ’ מועצת עיריית רמת-גן, פ”ד כ(4) 720, 724 (כבוד השופט צבי ברנזון) (1966))

14. לבית-משפט זה, טענה העירייה, אין סמכות לדון בתביעה. כל שלפניו הוא ניסיון לעקוף את הוראות-הדין. על התובעת היה להגיש, לבית-המשפט המחוזי בשבתו כבית-משפט לענינים מנהליים, ערעור מנהלי על החלטתה של ועדת-הערר. משהדבר לא נעשה אין לאפשרו בדמותה של תביעה אזרחית. בית-משפט השלום אינו חלק משרשרת-ההשגה, שמאפשר הדין, על חיובים בארנונה וממילא אין הוא מוסמך להידרש להשגה כזו. זאת ועוד, לו ביקשה לערער היה על התובעת לעשות כן במועד הקבוע בחוק, סמוך לעשייתה של החלטת-הוועדה בשנת 2011. מאז הפכה אותה החלטה – חלוטה. היא מקימה מעשה בית-דין, מן הסוג של השתק-פלוגתה.

טענות אלו מסמנות, אכן, את דרך-המלך ובה ראוי לה, לעירייה, להצמיד את המעורבים במחלוקות מן הסוג הזה, דרך-כלל. אלא, שכאן מיתוספים לתמונה דבריו לעיל של כבוד השופט ברנזון ורוחם. את המלים הללו, על ההיגיון שביסודן, יש לחקוק באבן-הראשה של שערי-העשייה המנהלית. יש לקבען, עוד, בפתחה של כל ערכאה שיפוטית אשר אמונה על בחינתה של עשייה זו.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

אין משמעותם של דברים כי תוצאה, שמכתיב השכל הישר, קונה לה עדיפות על הוראות-הדין. אלא, ובכך כל העניין כולו, שלכל הוראה שבדין – מהותית או של הליך – תכלית, שחזקה עליה כי עולה היא בקנה אחד עם השכל הישר ועם תחושת-הצדק. היאחזות דווקנית בהוראותיו, משל היו מקור פורמאליסטי ויבש, נוטלת מן הדין את חיותו. גוזרת היא כרת על מטרתו. אין היא רצויה (אלא אם פירוש צר ודווקני של דבר-החקיקה ויישומו משמיעים, לעצמם, תכלית צרה שכזו).

א. חוק-הערר לענין-ארנונה

15. חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית), התשל"ו-1976 ("חוק-הערר") קובע את דרך-ההשגה על חיוב בארנונה באותן עילות, המנויות בסעיף 3(א) לו. דרך זו עשויה שלוש תחנות. בסעיף השלישי לחוק קבועה הזכות להשיג על קביעת-חיוב לפניו של מנהל-הארנונה. הרישא לסעיף השישי מאפשר למי, שהשגתו למנהל נדחתה, לפנות לוועדת-הערר. סעיף 6(ב) לחוק מורה על התחנה השלישית:

6. ערר וערעור ... (א)

(ב) על החלטת ועדת ערר רשאים העורר

ומנהל הארנונה לערער לפני בית משפט

לענינים מינהליים."

סעיף זה נוסף אל החוק עם כינונם של בתי-המשפט לענינים מינהליים בשנת 2000. עד אז הייתה הסמכות לדון בערעור נתונה ל"בית-המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו נמצא תחום הרשות המקומית". מאז התיקון השביעי לחוק בשנת 2005, ולפי תקנה 23(ב) לתקנות בתי המשפט לענינים מינהליים (סדרי דין), התשס"א-2000, קבוע המועד להגשתו של ערעור – תוך 60 ימים מיום-החלטתה של ועדת-הערר. כלום נגזר הדבר כי, משלא הוגש ערעור במועד או בכלל, שוב לא ניתן להשיג בבית-המשפט – באיזו מן העילות שבסעיף 3 לחוק – על החלטתה של ועדת-הערר?

16. שאלה זו העסיקה, בעקיפין, את בית-המשפט העליון. בפרשה, שהונחה לפתחו בשנת 2016, ביקשה נישומה – בעוד עררה תלוי ועומד לפניו של ועדת-הערר וטרם הגיעה העת להגשתו של ערעור מנהלי – לאפשר לה פנייה לבית-המשפט לענינים מינהליים בסוג אחר של הליך: עתירה מנהלית. את הכרעתה בסוגיה העקרונית פתחה כבוד השופטת דפנה ברק-ארז בתיאורו של מסלול-ההשגה על חיוב בארנונה, הקבוע בחוק-הערר והוא דרך ראשונה ומרכזית להשגה כזו:

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

"חוק הערר מורה כי נישום המבקש להעלות טענות בעילות מסוימות רשאי לעשות כן תחילה באמצעות הגשת השגה למנהל הארנונה, ובהמשך לכך על-ידי הגשת ערר על החלטתו של מנהל הארנונה לוועדת הערר. על העילות שיוחדו למסלול ההשגה נמנית גם טענת 'אינני מחזיק [בנכס]' ([לפי] סעיף 3(א)(3) לחוק הערר). ככלל, רק לאחר שימצה הנישום את ההליכים במסלול ההשגה והערר, הוא יוכל להביא את עניינו אל בית המשפט לענינים מינהליים, במתכונת של ערעור מינהלי. [זוהי] 'דרך המלך' הקבועה בחוק הערר" (בר"ם 7618/16 עיריית תל אביב-יפו נ' קניון רמת אביב בע"מ, בפסקאות 10-11 לפסק-דינה (פורסם באתר הרשות השופטת 4.12.2016)). הסוגריים העגולים הם במקור).

בפרשות קודמות הוסברו ארבעה רציונאלים למסלול הזה: יתרונם של אנשי-המקצוע, בעירייה ולידה, בקיומו של הברור העובדתי והוא, לרוב, לבה של ההשגה על חיוב בארנונה (ע"א 4452/00 ט.ט. טכנולוגיה מתקדמת בע"מ נ' עיריית טירת הכרמל, פ"ד נו(2) 773, 780 (כבוד השופט יצחק אנגלרד) (2002)); יתרונו של שלב של ברור עובדתי, המאפשר להניח, בסופה של הדרך, לפניו של בית-המשפט תשתית עובדתית סדורה לדון בה; נגישותם, גמישותם ומחירם הנמוך, יחסית, של הליכי-הערר, ודאי ביחס לפנייה אל בית-המשפט כגורם ראשון; והקלת העומס הניכר על ערכאות-השיפוט (עע"ם 6993/15 עיריית תל אביב-יפו נ' אספיאדה בע"מ, בפסקאות 21 ו-22 לפסק-דינה של כבוד השופטת ברק-ארז (פורסם באתר הרשות השופטת 16.8.2016)). מן הטעמים האלה ברי כי יש להעדיף צעידה במסלול-ההשגה, שלפי חוק-הערר, על פניו של הליך "חיצוני", לפניו של בית-המשפט ביושבו בערכאה ראשונה.

ב. פנייה ישירה לערכאות

17. אלא, שלצדה של דרך ראשית זו הוכרו שני נתיבים, צרים אמנם, המאפשרים השגה אחרת על חיוב בארנונה אף בעילות, שבסעיף 3(א) לחוק-הערר. ראשון שבאלה מעוגן בסעיף 3(ג) לחוק. הוראתו קובעת כי "על אף האמור בסעיפים קטנים [3] (א) ו-[3] (ב), מי שחויב בתשלום ארנונה כללית ולא השיג תוך המועד הקבוע על יסוד טענה לפי סעיף קטן (א) (3) 'אינני מחזיק', רשאי בכל הליך משפטי, ברשות בית המשפט, להעלות טענה כאמור כפי שהיה רשאי להעלותה אילולא חוק זה". הסביר בית-המשפט העליון:

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

"החריג הראשון לכלל [הכלל], המחייב השגה לפניהם של גורמי-המנהל] מעוגן בסעיף 3(ג) לחוק הערר, המאפשר לפנות לבית המשפט בטענת 'אינני מחזיק' אף אם לא הועלתה במסגרת הליכי השגה וערר. סעיף 3(ג) מעניק לבית המשפט שיקול דעת להכריע בטענת 'אינני מחזיק' בלבד. מטרתו [של הסעיף היא] מניעת מצב[.], שבו דרכו לערכאות של אדם שחויב בתשלום ארנונה שלא בצדק והמבקש לכפור בעצם החיוב[.], תיחסם" (בר"ם 7618/16 קניון רמת אביב הנ"ל, בפסקה 12 לפסק-הדין).

מנגנון כמו זה, הקבוע בסעיף 3(ג) לחוק-הערר הולמים דברים, שאמר בית-המשפט העליון לפי עשורים כי "מזמן נפסקה ההלכה, שמקום שהנישום רשאי לערער על שומה, אין הוא יכול ללכת בדרך אחרת [שאינה דרך-הערר], אלא אם כן החוק עצמו משאיר בידו את הברירה" (ע"א 175/77 מדינת ישראל נ' רמאדאן, פ"ד לב(2) 673, 674 (1978)).

18. ההוראה שבסעיף 3(ג) נוספה אל חוק-הערר בתיקון הרביעי לו, בשנת 1994. בדיוניה של ועדת-הפנים ואיכות-הסביבה של הכנסת הוסברה תכליתה, לאמור:

"המטרה תהיה, [ש]אדם שלא ערר [במסלול, שלפי חוק-הערר] ואחר-כך תובעים אותו על כך שהוא צריך לשלם את הארנונה יכול, בטענה שהוא איננו מחזיק, להתגונן בבית המשפט כאשר ייתבע" (במקובץ מפרוטוקול הדיון בוועדה ביום 8.6.1994, ניתן [לעיון](#) באתר-הכנסת).

כוונתו ה"היסטורית" של המחוקק הייתה אפוא לאפשר לנישום, המעלה טענה לאי-החזקה בנכס, להתגונן מפניה של תביעה לחיוב בארנונה, כשזו תוגש נגדו – לפי סעיף 317 לפקודת העיריות [נוסח חדש] – אפילו אם הוא לא הקדים ונקט את מסלול-ההשגה שבחוק-הערר. הוראה זו יוחדה אך ורק לטענה לאי-החזקה. ראש וראשונה היה זה משום, שקודם לתיקונו של החוק לא נקבעה בו עילת-השגה מקפת שכזו (אלא אך כוח לטעון לאי-החזקה בנכס ריק, כהגדרתו בסעיף 274ב(ב) לפקודת העיריות ובסעיף 153(ב) לצו המועצות המקומיות, התשי"א-1950 – סעיפים, שבוטלו מאז). טעם נוסף להוספתה של הוראה זו לחוק-הערר היה משקלה המיוחד של טענה לאי-החזקה – טענה, היורדת למהותו של תשלום-החובה הזה ושוללת במובהק, אם תקבל, את ההיגיון שבהטלתו של חיוב ההולך אחר החזקה ושימוש בנכס הנישום.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

כוונה מקורית זו של המחוקק היא, כידוע, גורם חשוב בתהליך-פירושה של הוראת-התחיקה. מעל לה מבקשת מלאכת-הפירוש להתחקות על תכליתה האובייקטיבית של ההוראה החוקית, כפי שהיא מבוארת במועד, שבו נדרש לה בית-המשפט. פרשנות תכליתית מוליכה עוד לכמה מסקנות.

19. ראשית, מן הדיון בפרשת קניון רמת אביב יכולים לנו ללמוד כי חריג זה שבחוק-הערר שמור אך למי אשר, בשעתו, לא עלה בידיו לצעוד במסלול-ההשגה שלפי החוק ושוב, על אף רצונו, אין הוא יכול לעשות כן. באותה פרשה, הסבירה כבוד השופטת ברק-ארז, לא דובר בנישום "שגילה בדיעבד על חיוב והחמיץ את מועד ההשגה [שלפי חוק-הערר]". על כן אין לאפשר לו לעקוף את המסלול הזה, שעודו פתוח לפניו (שם, בפסקה 15). מכלל לאו זה שומעים לנו את ההן: מי, שבצר לו לא יכל לצעוד במסלול הסטוטורי, יוכל להשיג על חיובו בהליך אחר: פנייה לבית-המשפט בערכאה ראשונה. דומני כי עוד סייג אחד יש לקרוא אל הקביעה הזו. הוא משמיע כי מי, שביודעין ובכוונת-מכוון החמיץ או נמנע מלנקוט את ההליך שבחוק כדי שיוכל לפנות ישירות לבית-המשפט, לא יורשה לעשות כן.

20. שנית, שלא ככוונתם המקורית של מציעי-התיקון לחוק, נוסחו הסופי של סעיף 3(ג) לא צמצם את תחולתו למקרים, שבהם מועלית הטענה לאי-החזקה כטענת-הגנה מפיו של מי, שהוגשה נגדו בבית-המשפט תביעה לתשלום-ארנונה. אדרבה, החוק טרח והרחיב את הנסיבות, שבהן ניתן יהא להיזקק לחריג זה: "בכל הליך משפטי". מכאן שומעים לנו כי במקום, שבו מבקש נישום, אשר החמיץ את המסלול הסטוטורי, לטעון לאי-החזקה, הוא רשאי לעשות כן בכל הליך לפנייה של ערכאה שיפוטית מוסמכת, בין שהוא נתבע בה ובין שתובע; בין שהוא עותר בה לסעד זה ובין שלאחר. אמת, שום יסוד אין לקפח את זכותו המהותית של הטוען לאי-החזקה להישמע בטענה חשובה זו גם במקרה, שבו הוא היוזם את ההליך המשפטי.

21. זהו סייג ראשון, סטוטורי, המאפשר פנייה לבית-המשפט, בערכאה ראשונה, באיזו מעילות-ההשגה שבסעיף 3(א) לחוק-הערר. הסייג השני – מקורו בפסיקה. הוא מאפשר השגה ישירות לבית-המשפט "כאשר מדובר בעניין בעל חשיבות ציבורית עקרונית מיוחדת" (רע"א 2425/99 עיריית רעננה נ' י.ח. יזום והשקעות בע"מ, פ"ד נד(4) 481, 492 (כבוד השופטת אילה פרוקצ'יה) (2000)). ענין מיוחד שכזה יכולות להקים, בפרט, שאלות חדשות או עקרוניות,

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

המצריכות הכרעה (עע"ם 259/05 שי ז"ל נ' עיריית נצרת עלית, בפסקה השישית לפסק-דינו של כבוד השופט אשר גרוניס (פורסם באתר הרשות השופטת 6.11.2011)). הוא עשוי להתקיים גם במקרה, שבו השאלות אינן מסובכות אך קם חשש כבד לעיוות-הדין. בלשונו, הקולעת בכל הכבוד, הטעים זאת כבוד השופט אנגלרד:

"שיקולים נוספים הבאים בחשבון [בהפעלתו של החריג השני למסלול-ההשגה שבחוק-הערר] הם מידת מודעותו של האזרח להליכי ההשגה המינהליים ומידת הפגיעה ועיוות הדין שייגרמו לאזרח מחסימת דרכו לערכאות השיפוטיות הרגילות" (ע"א 4452/00 ט.ט. טכנולוגיה מתקדמת הנ"ל, בעמ' 780).

גם חריג שני זה – נהיר כי לא נועד לעקוף את מסלול-ההשגה הסטטוטורי. אם המסלול עודו פתוח לפניו של נישום עליו לצעוד בו תוך שהוא רשאי, אך מובן הדבר, לטעון לאותן נסיבות מיוחדות כחלק מטעמי-השגתו לפניו של איזה מגורמי-הביקורת אשר במסלול הזה.

22. אסכם אפוא ואומר כי לפי כל אחד מאותם חריגים – זה שבחוק-הערר וזה שהוסיפה פסיקתו של בית-המשפט העליון – רשאית נישומה, המבקשת להשיג על חיוב-ארנונה למצער בטענה לאי-החזקה, להעלות את השגתה, ישירות, בערכאה השיפוטית המוסמכת לכך, אם חסומה לה דרכה לצעוד במסלול-ההשגה שלפי חוק-הערר.

ג. מבחן-הסעד

23. אך מהי אותה "ערכאה מוסמכת"? המענה לשאלה זו אינו קשה. הוא שגור עמנו במושכל-יסוד. הסמכות העניינית, זאת ידענו, הולכת אחר הסעד. נדרש אפוא לעמוד, לאשורו, על טיבו של הסעד אשר באמצעותו מבקש נישום להשיג על החיוב בארנונה. סעד זה יגזור את מיהותה של הערכאה המוסמכת לדרון – כזכור, מכוחה של פנייה ראשונה – באותה השגה.

24. השגות על החלטותיה או על פעולותיה (ומחדליה) של רשות מנהלית, בכובעה ככזו, לפנייה של ערכאה שיפוטית שלא מכוחו של הסדר-ערר פרטני שבתחיקה, יכולות לעטות צורות אחדות. כשהמשיג הוא יוזם-ההליך, עשויים להיכרך בפנייתו לבית-המשפט סוגים שונים של סעדים אשר, אף אם נבדלים הם זה מזה, מבטאים כולם אי-השלמה עם עשייתה של הרשות.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

מקובל לומר כי עתירה לצו, המכוון נגד האופן ובו הפעילה הרשות המנהלית את סמכויותיה, יש להניח, בתקיפה ישירה, לפניה של ערכאה מנהלית – בית-המשפט הגבוה לצדק או בתי-המשפט לענינים מנהליים. מקומה של תביעה לסעד הצהרתי, לעומת זאת, יוכל להכירנה באיזו מן הערכאות של משפט אזרחי ובלבד שאין היא מבקשת, בדרך של הצהרה, לתקוף את אופן-הפעלתה של הסמכות (ראו, למשל, בר"מ 7363/09 מרכז משען בע"מ נ' עיריית תל אביב יפו, החלטתו של כבוד השופט עוזי פוגלמן (פורסמה באתר הרשות השופטת 2.3.2010); בג"ץ 4439/11 מסעדת קדרים נ' מי כרמל בע"מ (פורסם באתר הרשות השופטת 9.1.2013)). גם תביעה להחזרה של כסף או של טובת-הנאה אחרת שקיבלה הרשות מידי של תובע – למשל במקרה של גבייה אסורה של תשלומי-חובה – היא, דרך כלל, ענין לתובענה אזרחית (בג"ץ 6805/16 סגולת יואב – תיירות אירועים וכנסים בע"מ נ' הרשות הממשלתית למים ולביוב, בפסקה החמישית לפסק-דינו של כבוד השופט יצחק עמית וההפניות שם (פורסם באתר הרשות השופטת 17.5.2017)). שלישית, תביעה לפיצוי בגין נזק, שהסבה הרשות בעשייתה המנהלית, או לכל סעד אזרחי מסוג אחר (דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך ד: משפט מינהלי דיוני 129 (2017)), היא ענין מובהק לבתי-המשפט האזרחיים. במקרים הללו, שבהם נתונה סמכות לבית-המשפט האזרחי, תיגזר זו בייחוד מכללי הסמכות הענינית, המפורטים בפרק השני לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 ומבחינים בין בתי-משפט השלום לבין אלה המחוזיים.

25. לא אחת, אגב, מצויד בית-המשפט האזרחי לא רק בסמכות להידרש לסכסוכים, המערבים רשויות-מנהל, אלא בכלים טובים מאלה, שבידי-הערכאות המנהליות, לברר שאלות של עובדה ולרדת לשורשן של ראיות. במובן זה דומים בתי-המשפט האזרחיים יותר למנהל-הארנונה ולחבריה של ועדת-הערר מאשר לבית-המשפט לענינים מנהליים. נאמר אפוא כי ככל, שבירור עובדתי שכזה הוא דומיננטי יותר או ממלא חלק גדול יותר במחלוקת שמול הרשות המנהלית, כך עשוי להיות יתרון להניחו, כשהסמכות מאפשרת לעשות כן, לפניו של בית-משפט אזרחי.

ד. בית-משפט זה מוסמך לענינה של התובעת

26. התובעת אשר לפני לא עתרה נגד האופן, שבו מפעילה העירייה את סמכויותיה בקביעתם של חיוב בארנונה ושל חיוב בגין צריכה של מים. היא לא עתרה נגד האופן, שבו נוהגת העירייה לגבות את חובותיה. היא לא ערערה על עצם-חיובו בארנונה של מי, שהחזיק בנכס הנישום. כל שהעלתה התובעת הוא טענה לאי-התזקתה-היא בנכס ובעקבות כך לאי-קיומו של חוב לנתבעת.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

גם אם אניח רגע לכך, שהתובעת השיגה הן על חוב-ארנונה והן על חוב בגין צריכתם של מים – בענינו של האחרון אין, להבנתי, מסלול של ערר סטטוטורי – היא לא ביקשה לחמוק ממסלול-ההשגה שלפי חוק-הערר. היא לא ביקשה לה דרך, העוקפת מסלול זה. היא צעדה במסלול הזה כברת-דרך ניכרת. את טענתה עלה בידיה לשטוח לפנייהם של מנהל-הארנונה ושל ועדת-הערר. הואיל והתובעת הייתה תלויה כל העת בעזרתם ובעצתם של אחרים, היא פעלה לפי מה ששמעה מאלה. בעירייה הוסברו לה שתי התחנות הראשונות במסלול ובעקבות כך התאמצה התובעת לעבור באלו. התחנה השלישית – ערעור לבית-המשפט לענינים מנהליים, לא הייתה בידיעתה. איש לא הסביר לה את החובה הסטטוטורית לנקוט הליך זה. "אני לא ידעתי מה זה ערעור מנהלי", העידה התובעת בבית-המשפט, "אני גם עד עכשיו, עד שהתחלנו עכשיו את התיק עם [באת-כוחי בבית-משפט זה] לא היה לי מושג. רק עכשיו [באת-הכוח] אמרה לי למה, 'את היית צריכה להגיש את זה [ערעור מנהלי]' ואני לא יודעת מה זה. אף אחד לא הסביר לי" (פרוטוקול, בעמ' 12, ש' 37-33). אמת, רק תקופה ארוכה מאד לאחר חלוף-המועד שבחוק להגשתו של ערעור מנהלי, עלה בידיה של התובעת להתארגן ולהעמיד טענה נגד החוב. ערעור – שוב לא ניתן היה להגיש. כך החמיצה התובעת את המועד להשלמתו של המסלול הסטטוטורי.

היות, שטענה יחידה היא בפיה: טענה לאי-החזקה, נכון בעיני לקבוע כי מתקיים בתובעת החריג שבסעיף 3(ג) לחוק-הערר. יתרה מכך, ברי בעיני כי גם החריג השני, הפסיקתי, מבקש לו, מלוא-קומתו, תחולה בענינה של התובעת. אי-מתן אפשרות לפנות לבית-המשפט בהליך, שאיננו ערעור מנהלי אשר שוב לא ניתן להגישו, ייצור עיוות-דין קשה. תוצאה כזו תחיל את הדין ההליכי היבש, שלא לפי תכליתו. בכך תכונן היא מצב קשה ואבסורדי, שבו ממשיכה הרשות המנהלית לפעול מכוח-ההתמך (אינרציה), בלי שעוצרת היא, ולו לרגע אחד, את מרוצו על מנת לוודא כי ביסוד-הדברים מצוי צידוק מהותי. מטעם זה נהיר הדבר בעיני כי הדין מאפשר לתובעת לפנות לבית-המשפט בערכאה ראשונה, על מנת להשיג על החוב המיוחס לה.

לפניו של בית-משפט זה עתרה התובעת לשלושה סוגים של סעדים. היא ביקשה להצהיר על כך שאין היא חייבת דבר ובית-דין על כי אין היא נדרשת לשלם לעירייה את החוב אשר עמד, במועד-הדיון בראיות-הצדדים, על כ-80 אלף שקלים (פרוטוקול, בעמ' 22, ש' 10-11). היא ביקשה להשיב לידיה סך של כ-4,000 ש"ח, שנגבה ממנה על חשבונו של החוב. היא ביקשה לחייב את העירייה לפצותה בגין צער, טרחה ועוגמה ניכרת, שהיו מנת-חלקה. סעדים אלה, במהותם, הם בסמכותו של בית-המשפט בהליך אזרחי. לפי שוויים, הם בסמכותו של בית-משפט השלום.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

לטענה בדבר היעדרה של סמכות לא ראיתי אפוא כל שחר. ממילא קמה, בעקבות-הדברים, רשותו של בתי-משפט זה לתובעת – לפי-הדיבר: "ברשות בית המשפט" שבסעיף 3(ג) לחוק-הערר – להשיג לפניו, בערכאה ראשונה, על חיוביה. עתה על בית-משפט זה, בהפעילו את סמכותו העניינית, לשאול את עצמו כלום קם בענינה של התובעת מעשה בית-דין, המונע את בירור-תביעתה דה-נובו ולגופה.

מעשה בית דין?

27. תובנה נוספת הקשורה בכוח לפנות לבית-המשפט, בערכאה דיונית, בהשגה על חיוב בארנונה נוגעת לרעיון המשפטי, היסודי, של מעשה בית-דין. ייתכן, שמיקומו של הסייג למסלול הסטוטורי, בסעיף השלישי לחוק-הערר, אינו מיטבי. מן המיקום והלשון נלמד, לכאורה, כי הסייג ייחד את עצמו למקרים ובהם הוחמזה הזכות לפנות בהשגה למנהל-הארנונה ואליו בלבד. שתי התחנות האחרות במסלול – ועדת-הערר ובית-המשפט בערכאת-ערעור – אינן נזכרות קודם לסעיף השישי לחוק. מה, אפוא, דינו של מי שהשגתו למנהל-הארנונה נדחתה אך הוא החמיץ את זכותו לפנות לוועדת-הערר (שאליה, כנקוב בסעיף 6(א) לחוק, ניתן לפנות בתוך 30 ימים מן היום שבו נתקבלה תשובתו של המנהל)? מה דינו של אדם, כמו התובעת אשר לפני, שהשיג לפנייה של מנהל-הארנונה ושל ועדת-הערר כאחד, אך החמיץ את זכותו לפנות בערעור לבית-המשפט לעניינים מנהליים?

28. יטען הטוען כי פירוש תכליתי של עצם-קיומו של מסלול ערר לפי חוק ושל הסייג לו, גם יחד, מתיישבים עם ראייתו של מסלול זה – יחידה שלמה. מכאן, שדי בהחמזה של אחת משלוש תחנותיה לקבוע כי המסלול הסטוטורי לא עמד, במלואו, לנישום ולפיכך גם לזכותו עומד הסייג, המאפשר פנייה ישירה לבית-המשפט בערכאה ראשונה.

אלא, שטענה זו מתעלמת ממאפייניה הייחודיים של ועדת-הערר ומבדילים אותה הן ממנהל-הארנונה והן, כנדמה, מערכאת-הערעור. ועדת-הערר יושבת בהרכב שלושה. עם שורותיה רשאי להימנות אך ורק מי, שזכאי להיבחר למועצת-העירייה (הסעיף החמישי לחוק). לפי ההסמכה שבחוק הותקנו תקנות הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) (סדרי דין בוועדת ערר), התשל"ז-1977. אלו מאפשרות אמנם לוועדה גמישות בניהולו של הדיון לפנייה, אך מחייבות אותה לשמוע, על פה, כל בעל-דין שעתר לכך בכתב ולשקול את החומר שבכתובים, הונח לפתחה לפי

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

כללים, המפורטים באותן תקנות. בייחוד רשאית הוועדה לדרוש מבעלי-הדין הגשתם של תצהירים בסוגיות עובדתיות, העומדות להכרעה. עליה לאפשר חקירות נגדיות של מצהירים. הדיון עצמו כפוף לסדרי-דין ולעקרונות מהותיים כמו חובת-התיעוד בפרוטוקול (שספק אם קוימה כאן), קיום-הדיון בפומבי וחובת-הנמקה – עקרונות, המקרבים אותו לטיבו של דיון לפניה של ערכאה שיפוטית. סמכותה של הוועדה הרי היא סמכות מנהלית-מעין-שיפוטית. במובן זה דומה ועדת-הערר לערכאה שיפוטית דיונית, כלומר לבית-משפט, היושב בערכאה ראשונה.

29. נהיר אפוא כי החלטתה של ועדת-הערר, אם עומדת היא בכל הכללים שבדין ועונה לתכליתם, יכולה להקים מעשה של בית-דין. עמד על כך בית-המשפט העליון בכותבו:

”גם ועדת ערר מכהנת כערכאה שיפוטית והיא בית-דין. עקב החלטתו של בית-דין קם מעשה-בית-דין, והוא חורץ סופית את גורל החבות. היוצא מכאן, שבין אם הגיש הנשום ערר לוועדת הערר ועררו נדחה, ובין אם לא הגיש [ערר] והזמן לכך עבר, ענין שנדון בערר, או אפילו לא נדון אך יכול היה להיות מובא לדיון, אין להעמידו בסימן שאלה עוד, ואחת היא אם המועצה [של הרשות המקומית] גובה את החוב בדרך מנהלית, או אם היא בוחרת להגיש תובענה לבית-המשפט, או אם הנשום בעצמו יוזם תובענה לביטול החבות. מעשה המינהל כמעשה-בית-דין” (ת”א 714/68 זיס נ’ המועצה המקומית אשדוד, פ”ד כג(2), 627, 623 (כבוד השופט יואל זוסמן) (1969)).

ראו, עוד, את פסקי-הדין בע”א 461/69 ביטון נ’ הממונה על מס בולים, פ”ד כד(1) 50, 53 (1970); ע”א 367/85 מדינת ישראל נ’ קיטאי, פ”ד מא(3) 398, 400 (1987) וע”א 739/89 מיכקשוילי נ’ עיריית תל-אביב-יפו, פ”ד מה(3) 769, 772 (1991). בפרשה עדכנית אף יותר – ענין אספיאדה שכבר הוזכר, הוסיף בית-המשפט לקלחת את עקרון-תום-הלב בקובעו: ”מבלי להידרש לשאלה האם החלטה בהשגה [על חיוב בארנונה] מהווה מעשה בית דין ביחסים שבין הפרט לרשות, ניתן [לשאול אם] התנהלות כזו מצד [המשיג לפניו של בית-המשפט במקום שיפנה לוועדת-הערר] עשויה להיתפס כהתנהלות בחוסר תום לב וכנקיטה בהליך אשר בנסיבות כאלה איננו הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת (עע”ם 6993/15 הנ”ל, בפסקה השביעית לפסק-דינה של כבוד השופטת אסתר חיות).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

30. מעשה של בית-דין, ההולך אחר מהותה המעין-שיפוטית של ועדת-הערר, יכול להקים טעם טוב שלא לאפשר פנייה לבית-המשפט בערכאה ראשונה, אפילו אם לא עלה בידיו של הנישום לערער על החלטתה של ועדת-הערר לפניו של בית-המשפט לענינים מנהליים. זאת, לפי ההבדלים אשר הדעת נותנת כי יתקיימו בין הליך לפניה של ערכאת-ערעור לבין הליך בערכאה דיונית. מסלול-ההשגה הסטטוטורי שלפי חוק-הערר – שלא כמו מסלולי-ערעור במיעוטם של חוקים אחרים (למשל, זה שבסעיף 90 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963) – אמנם אינו מגביל את הערעור בבית-המשפט לסוגיות משפטיות; ללמדך, שניתן להעלות לפניו של בית-המשפט לענינים מנהליים כל טענה ערעורית שהיא. עם זאת, אין פנייה לערכאת-ערעור כפנייה לערכאה דיונית ואין הבירור, ב"גלגול" שני, כבירור-התביעה לראשונה. אם הנסיבות מקשות על קביעה כי מעשה בית-דין קם וערעור – הוחמץ, אפשר שתישמע טענתו של נישום כי יש לאפשר לו גישה לבית-המשפט בערכאה דיונית.

31. עניינו, בפרשה דנן, הוא טענה להשתק-פלוגתה. מעשה בית-דין שכזה, הסביר כבוד הנשיא שמעון אגרנט כבר בפרשת קלוז'נר הידועה, קם בַּמְקוֹם שבו "הועמדה במחלוקת שאלה עובדתית מסויימת, שהיתה חיונית לתוצאה הסופית, והיא הוכרעה, בפירוש או מכללא" (ע"א 246/66 קלוז'נר נ' שמעוני, פ"ד כ"ב(2) 561, 584 (1968)). ברציונאליים לכלל זה דיברה, לא מכבר, כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ, בהטעימה כי "הכלל בדבר מעשה בית דין מבוסס על עקרון סופיות הדיון, ולפיו הכרעה שיפוטית חלוטה של בית משפט מוסמך מהווה סוף להתדיינות המשפטית בין הצדדים להליך או חליפיהם בהתייחס לסוגיה שהוכרעה. כלל זה הגיונו הן בשיקולי יעילות של המערכת השיפוטית, הן במניעת כפל התדיינות והכרעות שיפוטיות סותרות, והן במניעת הטרדה חוזרת של בעל דין בשאלות שכבר נדונו על-ידי בית המשפט בעבר והוכרעו" (רע"א 6143/22 ד"ר ב.פ. בע"מ נ' מזוז, בפסקה 21 לפסק-דינה (פורסם באתר הרשות השופטת (23.2.2023)).

32. אלא, הוסף ונקבע בפסיקה, שאותה הכרעה-קודמת נדרשת להיות כזו, שהכריעה את המחלוקת העובדתית מפורשות ולגוף-יסודותיה. קביעה כללית, שאינה נדרשת באורח פרטני ליסודותיה של המחלוקת ואינה קובעת ממצאים פוזיטיביים (לחיוב או לשלילה), לא תוכל להקים השתק. על דרך הדוגמה, ומתאימה היא עד מאד לעניינו, נפסק לאמור:

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

"במקרה בו הושתתה עילת התביעה הראשונה על שניים או יותר יסודות עובדתיים ובית-המשפט רק פסק, כי 'התביעה נדחית מחוסר הוכחה', בלי לפרש מהו היסוד או היסודות העובדתיים, שלא הוכחו, לא יהיה בהכרעה שכזאת כדי לשמש מעשה-בית-דין במשפט השני לענין אי-התקיימותו של יסוד זה או אחר מאותם היסודות, הואיל ולא נקבע לגביו ממצא שלילי ספציפי" (ע"א 246/66 קלוז'נר הנ"ל, בעמ' 584).

1979 פסור נינה זלצמן, בספרה על מעשה בית-דין, ראתה עיקר בשני מאפיינים ובלעדיהם לא ייכון השתק-פלוגתה: מיצוי זכותו של בעל-דין להישמע בסוגיה שבמחלוקת וקביעתם, כאמור, של ממצאים פוזיטיביים בהכרעה ביסודותיה העובדתיים של מחלוקת זו. היא כתבה:

"התנאי המדגיש את מיצוי זכות ההתדיינות של בעל-הדין, והתנאי המדגיש את הממצא שנקבע, מהווים את רכיביו העיקריים של כלל ההשתק. תנאי ההתדיינות מהווה עילה להפעלת הכלל, כשתנאי הממצא שנקבע מבטא את משמעות הפעלתו של הכלל. ממצא שנקבע בפלוגתא כלשהי, בלא שהתקיימה לגביה התדיינות, אינו מונע התדיינות נוספת, ראשונה למעשה, באותה פלוגתא. אך גם התדיינות בפלוגתא כלשהי[.], שהסתיימה בלא קביעת ממצא אין בכוחה, כלשעצמה, להקים השתק-פלוגתא, שהרי באין הכרעה אף אין ממצא שלא ניתן לסותרו" (נינה זלצמן מעשה-בית-דין בהליך אזרחי (1998)).

33. במקרה דנן, והעובדות לעיני-הקוראים, לא התקיימו כל צורכם אותם תנאים. התובעת לא מיצתה את זכותה להשמיע את טענותיה לפניה של ועדת-הערר. נכון הדבר כי היא נכחה בדיון הראשון אולם, כפי שכתבתי, בזה השני היה הרכב-הוועדה – שונה. שניים מבין שלושת חבריה לא היו אלה, שישבו בדיון הראשון. עובדה היא גם כי הוועדה, בהרכב החדש, ראתה מקום לזמן את התובעת לאותה ישיבה שנייה. אך מתקבל על הדעת כי לתובעת תינתן אפשרות להתייחס לעדותו של בעל-הנכס לפניו של פורום מעין-שיפוטי זה. בלשונה הלינה התובעת על מה, שברור הוא לכל בר-דעת: "[אילו] הייתי בדיון [השני, במעמדו של מר רומאני] אני הייתי יכולה להתנגד, הייתי יכולה לשאול אותו שאלות, אולי הוא לא ראה אותי, אולי הוא סתם... איך הוא יכול להגיד על בן אדם, שהוא לא רואה אותי, להגיד שזאת היא [השוכרת]?" (פרוטוקול, בעמ' 12, ש' 20-22).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

שנית, הוועדה לא קבעה שום ממצא פוזיטיבי בסוגיות-העובדה שבמחלוקת. כזכור, בהכרעתה נקבע רק כי "בהעדר התייצבות ובהעדר ראיות, ובכלל זה הגשת תלונה במשטרה סמוך למועד השכירות, אנו דוחים את הערר". ניחא, שראיות היו-גם-היו, דבר באותה החלטה לא קבע ממצאים בטענות-העובדה שבמחלוקת. זהו, בדיוק, מקרה ובו הוחלט כי "התביעה נדחית מחוסר הוכחה" – לשונו של כבוד הנשיא אגרנט בענין קלוז'נר.

34. פרופסור זלצמן הוסיפה ועמדה על אפשרות לדחות טענה להשתק-פלוגתה אם קבלתה של טענה זו עלולה שלא להתיישב עם תקנת-הציבור. "בית-משפט עשוי", היא כתבה, "לדחות את טענת המניעות במקרה קונקרטי משיקולים המעוגנים בתקנת-הציבור, שחשיבותם או תרומתם לחברה גוברת על השיקול של סופיות הדיון" (מעשה-בית-דין הנ"ל, בעמ' 618). ענין לנו, לאמתו של דבר, באיזון בין ערכים מתחרים, משום שהכלל של מעשה בית-דין נשען בעצמו על אינטרסים חשובים של הפרט ושל הציבור, היינו, גם לו יש יסוד בתקנת-הציבור. "בעימות של הכלל [של השתק-פלוגתה] עם ערכים חברתיים אחרים", ביארה המחברת המלומדת, "תיתכן דחייתו של זה מפניהם רק לאחר ששוכנע בית-המשפט, כי עמידה דקדקנית על כלל המניעות הדיונית עשויה לפגוע באותם ערכים, וכי משקלם של אלה מן ההיבט של תקנת-הציבור גדול יותר [מזה של] האינטרסים שיש לחברה למנוע התדיינות נוספת בין אותם צדדים" (שם, שם). מניעתו של עיוות-דין, כמו זה שהניח יסוד לחרוג ממסלול-ההשגה הסטטוטורי, מתיישבת היטב עם תקנת-הציבור. משקלה, בנסיבותיה של פרשה זו הוא גבוה, לדעתי, מזה של העיקרון בדבר-סופיותו של הדיון.

מכל האמור, קביעתי היא כי אין לראות בהחלטתה של ועדת-הערר משום מעשה של בית-דין או מעין-מעשה שכזה. פועלם היוצא של דברים הוא כי בית-משפט זה יכל, כפי שעשה, לדון במחלוקת לגופה, בלי שהדיון יוגבל בהשתק הנטען מפי-העירייה.

התיישנות

35. ממילא, הוסיפה העירייה וטענה, התביעה התיישנה זה מכבר. את המועד, שבו החל מרוץ-ההתיישנות, יש לקבוע ביום החלטתה של ועדת-הערר: 9.6.2011. אפילו נמצא כי יש תוחלת לתביעה אזרחית לפי מהותה הרי שניתן היה להגישה, לכל המאוחר, במחציתו הראשונה של חודש יוני 2018. בבקשה פרטנית, שיוחדה לטענת-ההתיישנות, הגדילה העירייה וטענה כי התביעה התיישנה אפילו קודם לכן, בשנת 2016. זאת, הואיל ואת תקופת-ההתיישנות יש למנות מן המועד, שבו נודע לתובעת על החוב ועל העיקול שהוטל, בשנת 2009. כך או כך, התביעה הוגשה במאי 2021 ואפילו בגלגולה הקודם היה מועד-הגשתה, 3.3.2019, מאוחר להתיישנותה של העילה.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

מה אעשה אך גם טענה זו משוללת יסוד בדין. ההסבר מחייב הידרשות הן למהותה של הטענה לאי-החזקה והן לכוח לטעון נגד הליכים של גבייה מנהלית, כמו אלה שנקטה עיריית תל אביב-יפו במקרה דנן.

36. זמן לא קצר תלתה ועמדה השאלה כלום יכול נישום, בתוקפו הליכים של גבייה מנהלית – להבדיל מהליך, שבו מוגשת נגדו תביעה לבית-המשפט – להעלות טענה להתיישנות. לפני כעשור ומחצה השיב בית-המשפט העליון לשאלה זו תשובה בהירה ומבוארת: ניתן-גם-ניתן (רע"א 187/05 נסייד נ' עיריית נצרת עילית, פ"ד סד(1) 215 (2010)). ראו גם עע"ם 8832/12 עיריית חיפה נ' יצחק סלומון בע"מ (פורסם באתר הרשות השופטת 15.5.2015)). בפסק-דינה המקיף בענין נסייד בחנה כבוד השופט דבורה ברלינר את טענתו של אדם כי הליכים מנהליים, שנקטה נגדו העירייה של נצרת עילית (כשמה אז) לגבייתו של חוב-ארנונה – התיישנו. איני נדרש להעמיק בנימוקים להכרה בהתיישנות ולקביעה כי החוב התיישן, מן הטעם הפשוט ששם הועלתה הטענה מפיו של הנישום ואין זה המקרה שלפני. לנו חשובות שתי קביעות יסודיות שבפסק-הדין ונוגעות למהותם של הליכים של גבייה מנהלית ולמהותה של טענת-נישום נגד הליכים כאלה.

37. הליך של גבייה מנהלית, פסק בית-המשפט העליון, כמוהו כתביעה לזכות. במובן זה אין הוא שונה, ביסודו, מהגשתה של תביעה בבית-המשפט. ראוי "שלא ליצור הבחנה בלתי עניינית בין שני מסלולי האכיפה העומדים לרשות הרשות המקומית", נפסק והוסבר: "תכליתו של הסדר הגבייה המינהלי היא להקל על הרשות בהיבטים שונים של הזמן והעלות הכרוכים בנקיטת הליכים אזרחיים רגילים. לצורך כך, פטר המחוקק את הרשות מהחובה לאשר את זכותה בפסק דין והעמיד לעזרתה אמצעי אכיפה שונים [שאינם פנייה לבית-המשפט]" (שס, בעמ' 249 ו-250).

הנה כי כן, הליכים של גבייה מנהלית אינם שונים במהותם – עמידה על זכות כספית – מהגשתה של תביעה נגד הנישום לבית-המשפט. מן הקביעה הזו קמות ועולות, כמאליהן, שתי מסקנות. המסקנה הראשונה היא כי הליכי-גבייה מנהליים, הננקטים כדין, אינם יכולים להקיף חוב, שהעילה לתובעו התיישנה. במלים פשוטות: חוב, ש"התיישן", לא ניתן לגבות – לא בבית-המשפט ולא באמצעים מנהליים. חזקה, אפוא, על עיריית תל אביב-יפו כי בהליכים, שהיא נקטה נגד התובעת, היא לא ביקשה לגבות חוב שאבד עליו הכלח. החוב, שלאכיפתו פעלה העירייה, כל כולו הוא חוב תקף מבחינתם של דיני-ההתיישנות. עילתה של העירייה – לא התיישנה.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

38. מה לקביעה זו ולענייננו? הרי כפי שכבר נכתב, התובעת לא טענה להתיישנותו של החוב. היא לא תקפה את עמדתה של העירייה בטענה כי זו מתייחסת לחוב, ששוב לא ניתן לגבותו באמצעים מנהליים ממש כאילו לא ניתן להגיש בגינו תביעה כספית לבית-המשפט. נפקא מנה כי אם החוב לא התיישן, שום טענה נגדו לא תוכל להתיישן אף היא. אמת, אם עילתה של העירייה לא התיישנה, מפאת מה ניתן לחסום התגוננות מפניה של עילה זו בטענה כי טענתו של המתגונן התיישנה? כמו מאליו נהיר הדבר, כשמש בצהריים, כי אילו היה ממש בטענתה של העירייה כי התובעת שוב אינה יכולה לטעון נגד החוב וזאת בשל פרק-הזמן הניכר, שחלף מאז שקם חוב זה והודע לה לראשונה, הרי שהתיישנות נגזרת הייתה גם על העילה לתבוע את החוב הזה מן התובעת; ולא היא שכן, כאמור, עילתה של העירייה לא התיישנה כלל ועיקר.

תובנה זו שואבת, עוד, מן ההכרה בתביעת-החוב כתביעה מתמשכת, שלא עברה מן העולם כל עוד לא נגבה החוב (הכול, כמובן, בכפוף להלכה הפסוקה ברע"א 4302/16 עיריית ירושלים נ' פרידמן (פורסם באתר הרשות השופטת 16.4.2018)). אותה המשכיות – כוחה של העירייה לשוב ולתבוע, שנה אחר שנה וכמדי חודש בחודשו, מן התובעת את פירעונו של החוב – נובעת מאי-התיישנותה של העילה. אם העילה עודה "חיה", כך גם הכוח להתגונן מפניה. אם החוב, שמבקשים לגבות בהליך גבייה מנהלי לא התיישן, גם טענה לאי-החזקה, המבקשת להתמודד עם הליכים מנהליים אלה, לא התיישנה.

39. חוששני כי העירייה ערבבה כאן, ובכך המקור של טעותה, את רעיון-ההתיישנות עם שאלת-ייזומו של ההליך. אפילו, שלא היה עולה בדעתה לטעון כי שוב אין היא יכולה לגבות את החוב, ביוזמתה, מפאת-התיישנות, מצאה העירייה מקום לסבור כי, כשהתובעת היא שיזמה את התביעה, התיישנה עילתה. אין זה נכון. מושכל-יסוד נוסף בדין הוא כי אפילו טענה דיונית, כמו זו של התיישנות, לא יכולה להיות מוכרעת לפי השאלה מי יזם את ההליך. עוד בלשונו של כבוד השופט זוסמן:

"טענות-ההגנה העומדות לאזרח אינן יכולות להיות תלויות בסדרי הגבייה. אם יפה כוחה של טענה, ניתן להשמיעה בהליך שיפוטי, בין אם נגבה החוב בדרך זו או בדרך אחרת" (ע"א 461/69 ביטון הנ"ל, בעמ' 53).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

זו הייתה קביעתה הנוספת של כבוד השופטת ברלינר בענין נסייד. אם לעירייה נתונה, כך נפסק, בחירה אם לנקוט הליכי-גבייה מנהליים או להגיש תביעה כספית לבית-המשפט ואם שני סוגים אלה של הליך – מהותם אחת: תביעה לזכות, הרי שאין זה מעלה ואין מוריד באיזו דרך העלה הנישום את השגתו על החוב, אם כטענת-הגנה מפניה של תביעה בבית-המשפט ואם כטענה יזומה נגד הליכים של גבייה מנהלית. כך, במקובץ, הוסבר:

“ניתן לפתוח בהליך גבייה מינהלי גם ללא פסק דין המכיר בזכותה של הרשות לחוב לו היא טוענת. לכאורה, כיוון שכך, על פני הדברים לא ייווצר מצב שבו הנישום יהיה בתפקיד המתגונן [משום שלא הוגשה נגדו תביעה בבית-המשפט]. [אם ייקבע כי] במקרים אלה [לא] יהיה [הנישום רשאי] להעלות טענת [אינני מחזיק], שאלת ה[החזקה] תקום וטיפול על בחירתה של הרשות את המסלול בו תפעל למיצוי זכויותיה. תוצאה זו אינה רצויה, שכן אין כל טעם ענייני הכורך בין מסלול האכיפה בו בוחרת הרשות לפעול לבין טענת [הנישום]. אין זה ראוי כי בחירתה של הרשות לפעול למיצוי תביעת הארנונה בדרך של גבייה מינהלית תכתיב את האפשרויות הפתוחות בפני הנישום להתגונן” (רע”א 187/05 נסייד הנ”ל, בעמ’ 234 ו-250).

40. המסקנה נקבעה לאמור:

“ניתן [יהא] להעלות טענת [אי-החזקה] גם אם המסגרת הפורמלית להעלאת הטענה הינה פנייה יזומה של הטוען לבית המשפט. לשיטתי, הטוען הוא 'נתבע' בהליך זה, ללא קשר להליך בו ניתנה לו ההזדמנות להשמיע בפועל את טענתו[ו]. כך במיוחד משום שההליך הוא פועל יוצא של המעמד שנקבע בחוק להליכי הגבייה והדרך לתקיפתם” (שם, בעמ’ 242).

וביתר-פירוט:

“בעת הפנייה לבית המשפט בתביעה לסעד הצהרתי או בעתירה מינהלית הנישום הינו כבר 'נתבע'. הפנייה לבית המשפט לא באה ביוזמת החייב כדי למנוע הגשת תביעה נגדו בעתיד אלא באה כתגובה ל'תביעה'

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

[הליכי-הגבייה המנהליים] שמנוהלת נגדו. בנסיבות אלו יש לראות ב'מערכה' הראשונה, בה הנישום הינו 'נתבע', וב'מערכה' השנייה, בה פונה הנישום לבית המשפט, מסכת אחת. מכאן שהטענות אותן מעלה הנישום בהליך השני – התביעה לסעד הצהרתי או העתירה המינהלית[.], הינן טענות ההגנה של ההליך הראשון – הליך הגבייה המינהלי. בהבחנה הפורמלית בין ההליכים אין כדי לבטל את אופיין ההגנתי של הטענות. [אמת:] נישום אשר הרשות מפעילה כלפיו הליך גבייה מינהלי רשאי להתגונן בטענה [לאי-החזקה]. טענ[ה] זו נותרת טענת הגנה, הגם שאופן השמעתה הוא על דרך יזימת הליך. אין לקבל גיש[ה] [ולפיה] העלאתה [של טענת 'אינני מחזיק'] במסגרת תביעה לפסק דין הצהרתי נוטלת ממנה את אופיה כטענת הגנה" (שס, בעמ' 245).

סיכום-הדברים הוא זה: אם הליך יזום בידי הנישום הוא צדו האחר של מטבע-התגוננותו מפניה של "תביעה" נגדו בהליכים של גבייה מנהלית; ואם הליכי-הגבייה הללו לא התיישנו, הרי שטענה לאי-החזקה בנכס, גם כשהיא באה מפי הנישום בהליך שהוא יזום, היא ביסודה טענת-הגנה ולא תוכל להתיישן. אגב, פרשת נסייד נפתחה בהגשתה של תביעה לבית-משפט השלום בנצרת.

התביעה לסעד הצהרתי ולהשבה

41. משנמצא כי בית-משפט זה, בהליך מן הסוג הזה, מוסמך להידרש לענינה של התובעת וכי לא קם מעשה של בית-דין המונע את בירור התובענה לגופה, סלולה הדרך לעריכתו של בירור זה. עיון בחומר-הראיות מעלה כי התובעת הוכיחה, כל צורכה, את תביעתה וכי, מן העבר האחר, לא הביאה העירייה שום ראיה שהיא לסתור. גם החקירה נגדית, שבה ניסתה הנתבעת לערער את עדותה המוצקה של התובעת, לא הניכה לה דבר.

42. ראשונה הייתה עדותה של התובעת. אם יש תוחלת להוראתו של סעיף 53 לפקודת הראיות [נוסח חדש] בדבר התחקות על "אותות האמת"; אם יש תוחלת להתיימרותו של בית-המשפט להבחין בין עדות אמת לבין עדות, שאינה כזו, הרי שלא שמעתי מעודי בבית-המשפט כדברים, שהשמיעה התובעת מדוכן-העדים, דברי-אמת מובהקים. ניכר בתובעת כי היא לא הצטיידה בגרסה מוכנה מראש, כזו שמגלה את עצמה בכל מצב ובכל תנאי, ללא קשר לשאלות המופנות אל בעלת-העדויות. חרף ההתרגשות, שאחזה בה לכל אורכה של עדותה וקנתה נופך נוסף של מהימנות לעדות

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

הזו, ידעה התובעת לספר, לפרטים, את השתלשלות-הדברים לכל אורכם. היא השיבה בצורה מפורטת וכנה לכל שאלה אשר הופנתה אליה, בלי ניסיון להתחמק ובלי סתירות. את הדברים, המנוסחים למשעי בתצהיר שנכתב עבורה, שָׁבַה התובעת והשמיעה, בשפתה היא, כאולם-הדיונים. באורח שאינו מתלהם דבקה התובעת, עיקשת, בגרסתה לאמור:

“עד 2009 לא ידעתי שמתנהל, שיש חובות על שמי בעיריית [תל אביב-יפו]. אין לי קשר למקום הזה, אין לי קשר לחוב הזה. אני הצהרתי בעירייה והגשתי [ראיות לכך] שאני מעולם לא גרתי בתל אביב. לא חתמתי חוזה אף פעם עם אף אחד בתל אביב, אני אף פעם לא חיפשתי דירה, לא הגעתי אפילו לחפש דירה בתל אביב כי אני הייתי בשנים האלה, שכתבו אותי [מחזיקה בנכס], אני גרתי בדירה אחרת. העירייה תבעה אותי ורוצה לגבות ממני חוב שלא שייך לי, מהמקום שאין לי קשר אליו” (פרוטוקול, מעמ' 2, ש' 20).

43. גרסה זו תמכה התובעת במסמכים בכתב. ראשונים הוצגו שני הסכמי-השכירות, שקשרה התובעת עם בעלת-הדירה ברחוב שלמה בן יוסף בבני-ברק, גב' כוכבה פרץ ז"ל (הנספח הראשון לתצהיר-התובעת). כבר ביום 1.5.2003 נערך הסכם מפורט מאד, חתום בידיהן של המשכירה ושל השוכרת ומצייץ, בסופו, את פרטי-הרכוש, שעמם הושכרה הדירה ואת הנזקים, שעמדו בה עובר להשכרה. ההסכם הוא כה מפורט וכה אותנטי למראה, עד כי קשה לסבור כי התובעת המציאה אותו, יש מאין, רק כדי לתמוך בטענותיה. ממילא, אילו ביקשה לעשות כן, היה חוזה-ההמשך לשכירות בשנת 2004 זהה בתוכנו ובצורתו – ולא היא. החוזה הנוסף נעשה בנוסח שונה לחלוטין, קצר במידה ניכרת ושוב מילאו בו השוכרת והמשכירה את הפרטים הרלוונטיים בכתב יד על גביו של טופס מובנה, עשוי אותיות של דפוס.

גם המשכירה, למרבה-הצער, שוב לא הייתה בחיים במועד-בירורה של התביעה. לא עלה בידי-התובעת לקרוא לעדות. אלא, שתחת זאת צירפה התובעת לראיותיה תצהיר של עדות מאת בן-זוגה של המשכירה, מר רם מזרחי. מצהיר זה – שהנתבעת ויתרה על חקירתו הנגדית ודומה כי ידעה היא מדוע עשתה כן – העיד וכתב: “אני ואשתי המנוחה כוכבה פרץ ז"ל, הינו [כך] הבעלים של דירת מגורים הנמצאת ברחוב שלמה בן יוסף 22 בעיר בני ברק. ביום 1.5.2003 חתמה אשתי המנוחה על הסכם שכירות של הדירה עם הגב' פקסון. הסכם השכירות עם הגב' פקסון חודש מספר פעמים וזאת עד לסוף שנת 2005”. העד לא חדל בזאת. הוא הוסיף והצהיר:

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

"אני יודע כי גב' פקסון התגוררה בדירה במשך כל תקופת השכירות.
גב' פקסון הייתה מעבירה אלי מידי חודש את דמי השכירות".

עדות זו, כאמור, לא נסתרה ולו מעט, משהעירייה הודיעה כי היא מוותרת על חקירתו של העד. כמוצאת שלל נתפסה באת-כוחה המלומדה של העירייה לְמַעַן, שבהסכמי-השכירות: רחוב שלמה בן יוסף 22, בני-ברק. "תסתכלי על תמצית הרישום ממשרד הפנים שצירפת", היא כיוונה למסמך הרשמי, הנספח השני לתצהיר-התובעת ובו נקבה כתובתה, באותם ימים, ברחוב הרב פתאיה מס' 1 בבני-ברק, "ותראי לי איפה כתוב שאת גרת ברחוב שלמה בן יוסף בבני ברק". "אני אסביר", השיבה התובעת וחרף ציוויה של באת-הכוח: "לא, לא, אל תסבירי", פירטה בלשונה את מה, שכתבתי אני כבר בפתח-הדברים: "הרחוב הזה, רב פתאיה ורחוב שלמה בן יוסף, זה אותו כתובת, כי זה בניין פינתי. יש מספר רב פתאיה, אפשר לבדוק את זה במשרד, או רב פתאיה או שלמה בן יוסף 22 זה אותה דירה, אותו כתובת, זה בניין פינתי" (פרוטוקול, בעמ' 4, ש' 27-37). כאמור לעיל, וכעולה מבדיקתו של בית-המשפט, במרשם-המקרקעין משויכות שתי הכתובות, כאחת, לאותו בנין-מגורים, באותו מספר גוש ובאותה חלקה.

44. התובעת הגדילה עשה. היא הוסיפה לראייתה רשומות מוסדיות של עיריית בני-ברק ולפיהן היא שילמה, לעירייה זו, דמי-ארנונה ותשלומים בגין צריכה של מים, ברציפות מיום 16.5.2003 ועד יום 16.11.2006, בגין הדירה ברחוב שלמה בן יוסף 22 ובעליה, הרשומה בעירייה, הייתה גב' פרץ ז"ל (הנספח השלישי לתצהיר-התובעת). לא אלמן ישראל ובאת-כוחה של העירייה, שהבחינה כי ברשומות הללו מופיעה כתובתה של התובעת ברחוב דב גרונר 5 בבני-ברק, הקשתה: "אבל מה כתוב פה? פרטי משלם, מה הכתובת?". בלי להתבלבל השיבה התובעת את מה, שנהיר לכל בר-דעת, הטורח לעיין במסמכים שצירפה:

"דב גרונר זה כתובת... את מקשיבה לי? דב גרונר זה כתובת שהיה כשאני ביקשתי להוציא את התמצית של התשלומים [ביום 2.7.2017, כמופיע באותם מסמכים]. באותה תקופה, כשניגשתי לעירייה וביקשתי להוציא את התמצית של התשלומים, אני כבר לא גרתי בדירה הזאת [ברחוב שלמה בן יוסף]. אני כבר גרתי בדב גרונר" (פרוטוקול, בעמ' 5, ש' 20-27. ההדגשה הוספה).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

45. בקיצור ולענין: ניסיונותיה של הנתבעת לערער את גרסת-התובעת ולהפריך את תקפותו של האמור במסמכים המגוונים שזו הציגה – עלו בתוהו. לא בכדי לא צלחו הניסיונות הללו, שכן דבריה של התובעת – דברי-אמת היו. ניתן אך להצר על התעקשותה העיוורת של העירייה לחלץ, בכל זאת, מן התובעת משהו שיאפשר לטעון לדחייתה של התביעה. הדבר אך העצים את הקושי בהתנהלותה מראשית-הפרשה. "Sometimes winning means knowing when to quit", כתב כבר איש הכלכלה ההתנהגותית האמריקני ג'ון לייטט במאמרו בשם זה (John August List) (The Wall Street Journal (December 30th, 2021).

46. הדברים, שהשמיעה התובעת בבית-המשפט, הוסיפו ואיששו את טענתה כי תעודת-הזהות שלה אכן נגנבה וכי לא היה זה אך תירוץ, מאוחר, להיתלות בו בהשגה על החוב. אביא עוד מן החקירה הנגדית, בלשונה:

“התובעת: אני בלי שום קשר [לנכס] ובלי שום אשמה,

שמישהו פושע שגנב לי תעודת זהות והשתמש בזהותי והם [גורמי-העירייה] פשוט לא מתייחסים למה שאני טוענת, ופשוט אומרים: 'אין מה לעשות, את צריכה לשלם'.

באת-כוח העירייה: מתי נגנבה לך תעודת הזהות?

התובעת: תעודת זהות נגנבה לי בשנת, בסוף 2001, [תחילת] 2002.

באת-כוח העירייה: למה רק ב-2009 פנית למשטרה?

התובעת: אני פניתי [קודם לכן] למשרד הפנים ואמרתי שנגנב לי תעודת זהות [ו] שאני צריכה להוציא [תעודה חדשה].

באת-כוח העירייה: מתי פנית למשרד הפנים?

התובעת: באותה תקופה, ב-2002. רשום [בפנייה למשרד-הפנים] שהוצאתי תעודת זהות חדשה [במקום זו ש] נגנבה. פשוט אני אז הייתי לבד בארץ ואף אחד לא הסביר לי, אני

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

לא ידעתי באותה תקופה שצריך להגיש גם תלונה [ל]משטרה. מה שקרה [הוא], שגנבו לי תיק ששם הייתה גם תעודת זהות. אני התקשרתי לעירייה, סליחה, אני התקשרתי למשטרה להגיש תלונה שנגנב לי התיק ושם הייתה תעודת זהות והכול. לא אמרו לי [קודם לכן] שאני צריכה להגיש תלונה [במשטרה] על תעודת [ה]זהות. אמרו: 'את צריכה ללכת לבנק לבטל כרטיס אשראי'.

באת-כוח העירייה: אז הלכת ב-2009 [למשטרה] כי זה פעם ראשונה שאמרו לך שצריך ללכת למשטרה?
התובעת: כן. [אמרו לי לראשונה] בעירייה. כן, כשאני הגעתי לעירייה, כן.

באת-כוח העירייה: בגלל העירייה הלכת למשטרה?
התובעת: כי אני פניתי לעירייה [כלומר: נכון].
באת-כוח העירייה: הסתובבת מ-2002 עד 2009 בלי תעודת זהות?

התובעת: לא, אני עוד פעם אני חוזרת: תעודת זהות אני הוצאתי אחרי שנגנבה לי תעודת [ה]זהות [בשנת] 2002, באותה תקופה (פרוטוקול, מעמ' 3, ש' 12).

גרסה זו, ללא שינויים וללא חריקות, השמיעה התובעת כבר לפני שנים רבות, בפברואר 2011, לפנייה של ועדת-הערר בדיונה הראשון, בלי שהסתייעה אז בשירותי-ייצוג. "גנבו לי את תעודת הזהות בשנת 2002", היא סיפרה לחברי-הוועדה, "בזמנו אני [הייתי] עולה חדשה ולא ידעתי שצריך להגיש תלונה על גניבת תעודת זהות. מעולם לא גרתי בתל אביב" (פרוטוקול-הדיון בוועדה מיום 22.2.2011; הנספח השמיני לתצהיר-התובעת).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

לתצהירה צירפה התובעת (בנספח הרביעי) את הצהרתה החתומה, לפניו של פקיד מינהל האוכלוסין במשרד-הפנים בלשכה האזורית בבני-ברק, בדבר אובדנה של תעודת-הזהות שלה. הצהרה זו נעשתה ביום 11.4.2002, סמוך לאחר שהתובעת גילתה כי התעודה איננה.

ואם בכל אלה לא די, סיפרה התובעת בתצהיר ושוב באולם-הדיונים כי תעודת-הזהות האבודה כבר שימשה מאן דהוא, לכאורה, למעשה של מרמה. "מיד לאחר שגנבו לי את תעודת הזהות", העידה התובעת ולא נסתרה, "נפתחו על שמי וללא ידיעתי 5 קווי טלפון בחברת 'בזק' וחברת 'בזק' פתחה בהליכים משפטיים נגדי ואף הטילה עיקולים על חשבון הבנק שלי" (הפסקה התשיעית לתצהירה). למזלה של התובעת, ההליכים שנקטה "בזק" בוטלו בהליך משפטי קודם.

47. אל מול הראיות הללו – דָּבָר דָּבוּר עַל אָפְנֵיו – מצפה היית כי העירייה תעמיד ראיות מוצקות לא פחות. הדבר לא קרה. את הסכם-השכירות הנטען, כתבתי, לא יכלה העירייה להציג לבית-המשפט. ברם אפילו מי, שראה את ההסכם הזה ולמצער רשומה מוסדית, המעידה על קליטתו בעירייה, לא עלה בידיה להעמיד. נכון כי רשות מקומית אינה נדרשת לרדת לשורשיהם של הסכמי-שכירות ולברוק אם ההחזקה בפועל היא ככתוב בהם (בר"ם 867/06 מנהלת הארנונה בעיריית חיפה נ' דוד אנרגיה (1988) בע"מ, בפסקה 28 לפסק-דינו של כבוד השופט יורם דנציגר (פורסם באתר הרשות השופטת 17.4.2008)). אלא שלא זה, כלל ועיקר, הוא עניננו בפרשה זו.

יחידה נקראה לעדות נציגתו, דהיום, של האגף לחיובי-ארנונה. במקובץ להלן היא העידה:

"ב-2009 [השנה שבה הודיעה העירייה לתובעת על החוב] עוד לא עבדתי [בתפקידי]. אני לא הייתי ואני לא יודעת מה היה כשהם [רשמו את התובעת מחזיקה בנכס]. אני הגשתי תצהיר על מה שרשום בתצהיר, אני יודעת שהחוב הוא חלוט. אני לא מתעסקת בנושאים כספיים, אני רואה את הסך הכול בשביל לדעת, פחות או יותר, כמה החוב. זה אגף הגבייה שמתעסק בכל הקשור [לחוב]. אני מניחה ש[סכום-החוב] הוא נכון, פשוט כולל כל מיני דברים שאני פשוט לא בקיאה בהם. זה מידע שביקשתי מאגף הגבייה, אז אני מניחה שזה החוב, שאני לא יודעת להסביר אותו כי אני לא מתעסקת בנושאים האלה... אני לא יודעת, אני לא מטפלת" (פרוטוקול, בעמ' 16, ש' 39; עמ' 18, ש' 38; עמ' 20, ש' 1; עמ' 21, ש' 13, ש' 22-24 וש' 38).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

אכן, אי-ידיעה נשזרה כחוט-השני בעדותה של נציגת-העירייה. שוב אקבץ, בלי ליטול מן ההקשר כמובן, תשובות מהחקירה הנגדית:

"באת-כוח התובעת: כשה[תובעת] הגיעה אליכם וטענה שהיא לא התגוררה בדירה, [לא] הצגתם לה חוזה שכירות כי לא החזקתם את זה למעשה?
נציגת-העירייה: אני לא יודעת.

באת-כוח התובעת: לא הייתה לכם דרך לבדוק שאכן היא התגוררה או לא התגוררה [בנכס]?
נציגת-העירייה: אני לא יודעת לענות לך. [אני] לא יודעת ב-2010 מה היה.

באת-כוח התובעת: את יודעת מי הגיש את הבקשה לחילופי מחזיקים?
נציגת-העירייה: אני לא יודעת.

באת-כוח התובעת: הסיבה שמעולם לא הצגתם את הסכם השכירות זה כי לא היה לכם אותו בשנים הרלוונטיות, נכון?
נציגת-העירייה: אני לא הייתי ואני לא יודעת מה היה כשהם [רשמו את התובעת מחזיקה בנכס].

באת-כוח התובעת: אתם טוענים שהיא התגוררה בדירה בשנים 2002 עד 2004. למה אין לי [ברישומיכם] יתרת חוב [רק] עד 2004? למה יש לי עד 2009?
נציגת-העירייה: אני לא יודעת.

באת-כוח התובעת: אז אם כתוב שזה עד 2009, יכול להיות שהסכום שרשום פה הוא לא באמת משקף ספציפית את החוב, כביכול, שיש לגברת פקסון?

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

נציגת-העירייה: אני מניחה ש[הסכום הרשום] מצרף [כולל]
עוד [מרכיבים], אני לא יודעת.

בית-המשפט: האם כשאני, כבית משפט, מסתכל בכרטיס
שאת צירפת [לתצהירך], האם אני יכול
להבין ממנה בצורה מדויקת מהו החוב
שיוחס ל[תובעת] בגין אחזקה בשנים 2002-
2004?

נציגת-העירייה: אני לא יודעת. אני לא יודעת להסביר את
הכרטיס.

בית-המשפט: גברתי, איך הגענו בעצם ל-80,000 [ש'ח]?
זה סכום מאוד גבוה.

נציגת-העירייה: אני לא יודעת את החלוקה [למרכיבי-חוב],
אני לא מתעסקת.

באת-כוח התובעת: את יודעת להגיד לי מה היה התעריף למטר
באותה תקופה?

נציגת-העירייה: אני לא זוכרת.

באת-כוח התובעת: לא רשום מה התעריף ומה השטח של
הדירה. לפי מה חייבתם אותה? איך אני
יכולה לדעת שבאמת החיוב הזה הוא אכן
משקף את מה שבאמת היה בדירה? מה
שטח הדירה? איזה דירה היא שכרה? איזה
שטח של דירה היא שכרה?

נציגת-העירייה: אני לא זוכרת, אני צריכה לבדוק. זה לא
בכרטיס" (שם, מעמ' 17, ש' 38).

הנה כי כן, עדה יחידה מטעמה של הנתבעת לא ידעה, שכן אין הדבר מתחום-עיסוקה,
להעיד על קורותיו של הסכם-השכירות, על קורות-רישומה של התובעת מחזיקה בנכס המדובר,
על סכומה של החוב בשנות-ההחזקה הנטענות ועל הכרטיס, שלא הוגשה, אלא, בנספח לתצהירה.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

אך מובן כי אין לבוא בכל טענה שהיא לעדה, שעשתה מאמץ ממשי לספר את ידיעותיה ולא ניסתה להעיד על משהו, שלא היה בידעיה. אלא, שכאמור, הייתה זו עדות יחידה מטעמה של העירייה.

48. הוסף לכך את העובדה, התמוהה, כי החוב הנטען לארנונה התייחס לשנים 2002-2004 בעוד שהחוב אשר יוחס לתובעת בגין צריכה של מים הקיף את השנים 2002-2009 (הפסקה השנייה לכתב-התביעה) ואין לך מנוס מן ההכרה בכך, שהעמדה אשר הנתבעת כה התעקשה עליה לפניו של בית-משפט זה לא נשענה, אלא, על כרעי-תרנגולת.

49. מזור לקשיי-הנתבעת לא נמצא, אפילו, במה שהספיק מר דומאני להניח לפניו של בית-המשפט. נתבע זה לא צירף לכתב-הגנתו, בניגוד לחובה לצרף מסמכים מהותיים שלפי תקנה 15(א)(1) לתקנות, שום-מסמך-שהוא ומקל וחומר לא את הסכם-השכירות הנטען. בכתובים, שהוגשו לבית-המשפט לא ציין בעל-נכס זה – והקפיד, לשיטתו, ברישומה של ההחזקה הנכונה בנכס שהוא השכיר לאחרים – כי הוא הודיע, אי פעם, לעירייה על הפסקת-החזקתה של התובעת בדירה, בעקבות פינויה משם בידיו, כגרסתו בוועדת-הערר.

אפילו בלי שיוחזק "מורה בכל העובדות הכלולות בכתב התביעה, זולת אלה שהכחישי באופן מפורש ומפורט בחלקו השלישי של כתב ההגנה" (תקנה 14(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018) – ובכתב-הגנתו של הנתבע לא באה אלא הכחשה כללית וגורפת של העובדות שבכתב-התביעה – בלטה בחסרונה גרסתו העובדתית של בעל-הנכס, מר דומאני. ענינו-שלו הסתיים, אך מובן, במחיקה אולם לעמדתה של העירייה לא סיפק נתבע זה, אלא, משענת של קנה רצון.

50. תמצית-הדברים היא כי בעוד, שהתובעת תמכה את עמדתה בראיות טובות, לעירייה לא היה דבר להציג מנגד, זולת את עצם-קיומו של חוב – סוגיה שאינה שנויה במחלוקת. מסקנה יחידה ואין בלתי היא כי התובעת הוכיחה, שהיא לא החזיקה בנכס המדובר, בשנים הנטענות או בכלל. יש אפוא יסוד מוצדק לתביעתה. אין לייחס לתובעת שום חוב שהוא, בגין החזקה בנכס הזה או בשל שימוש בו ובייחוד לא את חובות-הארנונה והמים, שהעירייה פעלה לגבייתם בהליכים המנהליים.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

התביעה לפיצוי בגין נזק, שאיננו ממוני

"העובדה שאתה יכול להגיד על עצמך שאתה קורבן משמעה שאתה משקר ואינך קורבן, כי קורבנות אינם יכולים להעיד על עצמם שהם קורבנות. אם חפצים הם לא לפגוע במעמדם כקורבנות, עליהם להחשות, ועל כן להיעלם. הקורבן חסר את אמצעי העדות, הוא חסר את הסמכות להפוך סימנים וטענות לעדויות. נלקחו ממנו אמצעי הייצוג של העוול" (אביגדור פלדמן "המדינה הדמוקרטית מול המדינה היהודית" עיוני משפט יט 717, 719; 725 (1995); על פי Jean-François Lyotard *The Differend: Phrases in Dispute* 46 Theory and History of Literature (1988)).

51. הליכי-הגבייה המנהליים, ובפרט עיקולו של חשבון-הבנק שלה, דרדרו את מציאות-חייה של התובעת אשר, גם כך, החלה מנקודה לא פשוטה. היותה עולה חדשה, שאינה שולטת בשפה העברית, אינה בקיאה בנבכי-הישראליות ושוהה, אז, בארץ בגפה וללא קרובים, עשתה את ההתמודדות, שאינה קלה לשום חייב, קשה שבעתיים. "מישהו", תיארה התובעת את תלותה בדוברי-עברית, "בן-אדם שפשוט היה בעירייה וביקשתי, שמהמילים שלי יעזור לי לכתוב בעברית כי אני לא ידעתי לכתוב ולקרוא עברית" (פרוטוקול, בעמ' 7, בש' 20-21). בייחוד בהיעדרו של חשבון-בנק נקלעו חייה של התובעת לסחרור. היא העידה:

"ברגע שעוקל לי החשבון בנק... עד 2009 לא ידעתי שיש חובות על שמי בעירייה, ארנונה, ומאז – פשוט אני לבד בארץ, אני עליתי לבד לארץ – החיים שלי פה נהרסו, נהרסו. אני לא יכולה לעבוד כי החשבון שלי מעוקל, אני לא יכולה לקבל משכורת מסודרת... אף אחד לא הסכים להשכיר לי דירה בלי חשבון בנק, אני לא יכולה לעשות ביטוח רפואי, לא טיפול שיניים, לא קו טלפון, אני עם 'טוקמן'. שום דבר, אני מוגבלת, אני מרגישה בשבי, שבויה של העירייה. [הרגשתי] שאני לא יכולה להתקדם בחיים, אני לא יכולתי ללמוד" (שם, בעמ' 2, ש' 20-26 וש' 38-39).

ועוד מעדותה:

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

"אני הייתי לבד בארץ, בקושי יודעת שֶׁפָּה וחיה פה בהישרדות, מארגונים שעזרו לי באוכל, באיפה לגור, לא היה לי איפה לגור... אני לבד פה, אין לי משפחה, לא חברים, לא קרובי משפחה, מישהו שיסביר לי מה אני צריכה לעשות. בן-אדם לבד בארץ, אני עבדתי במשק בית. לא היה לי לא חשבון בנק, לא איכשהו להסתדר, כרטיס אשראי, אני פשוט שרדתי פה. אני לא היה לי כסף לאוכל" (שם, בעמ' 12, ש' 37-38; עמ' 14, ש' 9-13).

גם אם שכירתה של דירה הסתדרה לבסוף, הרי שביום 23.1.2011 פקדו מעקלים את הדירה הזו ונטלו עמם ציוד, השייך לתובעת (פסקאות 26 ו-29 לתצהיר-עדוּתה הראשית ונספח 10 לתצהיר זה). מתוך כל אלה, נקלעה התובעת למשבר נפשי. "אני חיה בייאוש ובדיכאונות פה כל הזמן", הוסיפה התובעת ותיארה בכנות, "הוצאה לפועל מגיעה אלי הביתה, אני הייתי מפחדת מכל דפיקה בדלת" (שם, בעמ' 3, ש' 9-10).

52. במצב-דברים רעוע זה מצאה התובעת את עצמה נדרשת להתמודד עם בירוקרטיה אשר, למרבה-הצער, טרם פסה מן העירייה של תל אביב-יפו. "כשאני הגעתי לעירייה טרטרתי אותי המון פעמים. אף אחד לא ידע. [שלחו אותי] מחדר לחדר, 'אנחנו לא מטפלים בזה ולא מטפלים בזה'. הייתי מספר פעמים בעירייה ואף אחד לא ידע מה לעשות עם זה" (שם, בעמ' 4, ש' 17-18; עמ' 7, ש' 14-15). את האירוע העגום מול חדרה של ועדת-הערר אין צורך לתאר פעם נוספת אך נדרש לדבר בתחושה, שנותרה מנקרת בתובעת בעקבותיו, כמו בכל אדם שנשללה הימנו זכות-הטיעון: "לא הייתה לי זכות, לא הייתה לי אפשרות להתנגד, להגיד את דעתי, להגיד את מה שיש לי להגיד, פשוט נעשה דיון עלי, על הגורל שלי ואני נמצאת בחוץ והם לא הכניסו אותי לדיון. לא הייתה לי את הזכות להגן על עצמי, להתנגד, ולהגיד מה שיש ולהצהיר עוד עובדות ותגידו לי מה צריך, מה אני צריכה לעשות עוד כדי להוכיח את הצדק שלי" (שם, בעמ' 12, ש' 24-29).

כמיטב-יכולתה נעזרה התובעת בגורמים כמו הסיוע המשפטי במשרד-המשפטים ויחידת שי"ל (שירות ייעוץ לאזרח) במשרד-הרווחה, אך הדבר לא הניב תוצאה זולת הצעה לפירעון-החוב בתשלומים: "פניתי לסיוע משפטי, תקופה ארוכה כמה פעמים אני פונה לסיוע משפטי, אני שואלת: 'מה קורה עם התיק?'. היא עונה לי – עורכת-דין מסיוע משפטי – ש'כתבתי מכתבים, כתבתי עוד מכתב לעיריית תל אביב, לא קיבלתי תשובה'. אחרי תקופה ארוכה, אולי שנה, היא אמרה לי: 'קיבלתי תשובה מהם, שהם מוכנים כאילו לבוא לקראתך, לעשות אתך הסדר תשלומים'. אני לא הסכמתי" (שם, בעמ' 13, ש' 15-19).

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

אחר כך, משנת 2020 ואילך, פקדה את העולם מגפת-קורונה והתובעת, שוב באורח כן ותוך שדמעות בעיניה, סיפרה: "אני בקורונה אני הייתי על סף ייאוש ולא ידעתי מה לעשות עם החיים שלי, איך להמשיך, אם להמשיך לחיות או לא לחיות, כי אי אפשר להמשיך לחיות ככה. עם כל הצרות האלו גם נפלתי על תקופת קורונה כשהייתי בלי אמצעים ובלי בית ובלי כלום" (שם, בעמ' 15, ש' 18-21).

53. כשלעצמי, התקשיתי עד מאד להשלים עם האופן, שבו נהגה הרשות המנהלית בתובעת לכל אורכה של הפרשה. אטימות, התנשאות וערלות-לב היו רק חלק מהתמונה. יותר מכל לימדה השתלשלות הדברים על ראייתה של התובעת דמות, שנטל ממנה קולה, אָלם נגזר עליה והיא כלואה בברירה קשה: אם תבקש, בכל זאת, להשמיע קול, תיכף ומיד יצופה ממנה להסביר כיצד זה אדם-בעל-קול אינו פונה בזמן בתלונה למשטרת-ישראל; כיצד ממתין הוא בחוסר-אונים מחוץ לחדרה של ועדת-ערר; כיצד אין הוא יודע מהו ערעור מנהלי וממילא לא מגישו וכיצד זה נשמטו מתצהירו פרטי-פרטים, שהתעוררו רק בשל הצורך להשיב לשאלות בחקירה נגדית. ואם מנגד, בתביעתה לפיצוי, תטען התובעת לחוסר-האונים, למצוקה ולקושי הניכר אשר היו מנת-חלקה לאורך-השנים, כמו מאליו יוטל ספק באלה, שהרי מנין עומד לו, למי שהתנסה בכל אלה, כוח להניח את עצמותיו לפניו של בית-המשפט? מצב-דברים בלתי-אפשרי זה הוא, לדעתי, משורשיה של הפגיעה שנפגעה התובעת בפרשה זו. הוא אותו קושי עמוק, שלמניעתו כוננו במשפטנו כללי-הצדק הטבעי. הוא אשר מצוי ביסודו של הכוח השיפוטי להעביר את מעשי-המנהל תחת שבט-ביקורת.

54. נזק, שאינו ממוני, הוא לעולם ענין לאומדנה. כמה שווה כבודו של אדם, כשהוא ניגף לפניו של רשויות-המנהל? מה סכום של כסף יפצהו על שנים של ייאוש ושל מצוקה ואלהיך קלעוהו פקידי-הרשות? איזה תג-מחיר יש להצמיד לאבסורד שלטוני, הדבק בפרטי-פרטיה של פרוצדורה אך את היער – ההיגיון, השכל הישר ומותר לומר גם הלב – איננו רואה? התובעת, בפרט בכתב-תביעתה המתוקן ויסודו בהטיית-אוזן להערותיו של בית-המשפט, עתרה לפיצוי מידתי ומתון. היא אמדה את נזקה, הלא ממוני, ב-30 אלף שקלים. סכום זה, על רקע כל המפורט לעיל, איננו מופרז. מצאתיו סביר. הוא הולם את הקושי, שהיה מנת-חלקה של התובעת מראשיתה של הפרשה, אי-אז בשנת 2009 ועד לסיומה בבית-משפט זה, 15 שנים לאחר מכן. יש לפסוק סכום זה לזכותה.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

התוצאה

55. התביעה מתקבלת, במלואה ובכל ראשיה. קביעתי היא כי אין החובות נושאי-פרשה זו מונחים, בשום צורה, לפתחה של התובעת; כי אין היא חבה חובות אלה לעירייה וכי, בעקבות כך, כל יסוד אין להמשכם של הליכים לגבייתם מן התובעת. לצדה של קביעה זו מחייב אני את הנתבעת, עיריית תל אביב-יפו, להשיב לתובעת כל חלק מן החוב, שהיא גבתה כבר מן התובעת, בצירופם של הפרשי-הצמדה וריבית לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 מיום-הגבייה ועד יום-ההשבה. שלישיית אני מחייב את העירייה לפצות את התובעת, בגין נזק לא ממוני שגרמה לה, בסכומי המתוקן של כתב-התביעה, בצירופם של הפרשי-הצמדה וריבית מיום-הגשתה של התביעה בתיק זה ועד היום, היינו, בסך של 35,500 ש"ח.

הנתבעת תוסיף ותשלם לתובעת הוצאות-משפט בסך של 3,650 ש"ח – סכום, המשקף את שיעור-האגרה ששולמה; את ההכנה הנדרשת מצדה של התובעת ואת התייצבותה לארבעה דיונים לפניו של בית-המשפט. עוד תשלם הנתבעת לתובעת סך, כולל מע"מ, של 33,800 ש"ח לשכר-טרחה של עורכת-דין. סכום זה, שהוא גבוה, משקף לא רק אחוזים משווייה של תביעה לפיצוי בגין נזק ולבטלותו של חוב ושיעורו למעלה מ-80 אלף שקלים; כי אם גם את התגובה השיפוטית ההולמת, כך להשקפתי, להתנהלותה המקוממת של עיריית תל אביב-יפו בפרשה זו. רשות שלטונית, החבה חובות-נאמנות מוגברת לציבור ולכל אחד מן הפרטים בו, קשה להלום כי תתנהל כפי שהתנהלה העירייה מראשיתה של פרשה זו, לאורך הדיונים בה לפניו של ערכאות ועד לסיומה בתוצאה האמורה – תוצאה, הדוחה מכל וכול את עמדתה ואת דרכיה במקרה עגום זה.

את מלואו של הסכום שנפסק לעיל – 72,950 ש"ח – יש לשלם לתובעת בתוך 15 ימים מיום קבלתו, בידי-הנתבעת, של פסק-דין זה (ימיה של פגרת-הקניין של בתי-המשפט באים במנין-הימים). איחור בתשלומו של איזה מהסכומים שנפסקו יוסיף לו הפרשי-הצמדה וריבית לפי החוק האמור, מיום-החוב שנקבע בפסק-דין זה ועד למועד-תשלומו בפועל.

תשוב נא המזכירות ותשגר פסק-דין זה, לצד ההמצאה לבעלות-הדין ולבאות-הכוח הנכבדות, ליועץ המשפטי לעיריית תל אביב-יפו.

ניתן היום, א' באב התשפ"ד, 5 באוגוסט 2024, שלא במעמד-הצדדים.

בית-משפט השלום בתל אביב-יפו

5 באוגוסט 2024

ת"א 60178-05-21 פקסון נ' עיריית תל אביב-יפו

גיא הימון, שופט

